

NURMEKSEN KAUPUNKI

YLIKYLÄN JA LAUTIAISEN RANTAOSAYLEISKAAVA

LUONTOSELVITYKSEN PÄIVITYS

Kärkkäinen Jari

4.4.2018

Sisällysluettelo

1	Johdanto.....	1
2	Kaavatilanne	2
2.1	Maakuntakaava	2
2.2	Yleiskaava	2
2.3	Asemakaavat	2
3	Menetelmät ja epävarmuudet	3
3.1	Lähtöaineisto	3
3.2	Aikaisemmat selvitykset	3
3.3	Laaditut selvitykset.....	3
3.3.1	Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys.....	3
3.3.2	Viitasammakko- ja liito-oravaselvitys.....	4
3.4	Arvokkaiden luontokohteiden arvottaminen.....	4
3.5	Lajien ja luontotyyppinen uhanalaisuusluokitus	5
3.6	Luonnonsuojelulain suojellut luontotyypit.....	5
3.7	Metsä- ja vesilain mukaiset kohteet	5
3.8	Epävarmuudet.....	6
4	Alueen luonnonolot	7
4.1	Maa- ja kallioperä sekä topografia	7
4.2	Maisemakuva	8
4.3	Pinta- ja pohjavedet.....	9
4.4	Kasvillisuus	11
4.5	Eläimistö	13
4.6	Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit.....	13
4.7	Uhanalaiset ja huomionarvoiset lajit.....	14
4.7.1	Uhanalaiset lajit.....	14
4.7.2	Silmälläpidettävät lajit	14
4.7.3	Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit	16
5	Arvokkaat luontokohteet	17
5.1	Luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -suojeluverkoston kohteet.....	17
5.2	Luonnonsuojeluohjelmien kohteet.....	17
5.3	Muut suojeluohjelmat.....	17
5.3.1	Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat.....	17
5.3.2	Arvokkaat moreenimuodostumat.....	17
5.3.3	Arvokkaat kallioalueet	17
5.4	Maakunnallisesti arvokkaat lintukohteet (Maali).....	17
5.5	E erityisen tärkeät elinympäristöt	19

Kärkkäinen Jari

4.4.2018

5.6	Muut arvokkaat luontokohteet	20
5.6.1	Sulkujärven alue	23
5.6.2	Roukkajanjärven alue	25
5.6.3	Lehmilampi	31
5.6.4	Ylikylänjärven alue	33
5.6.5	Lautiaisen alue	35
6	Yhteenveto	45
7	Lähteet	46

Liitekartta (1:16 000): Maakunnallisesti arvokas lintukohde, arvokkaat luontokohteet, liito-oravan esiintymät ja erityisen tärkeät elinympäristöt (Metsälaki 10§)

4.4.2018

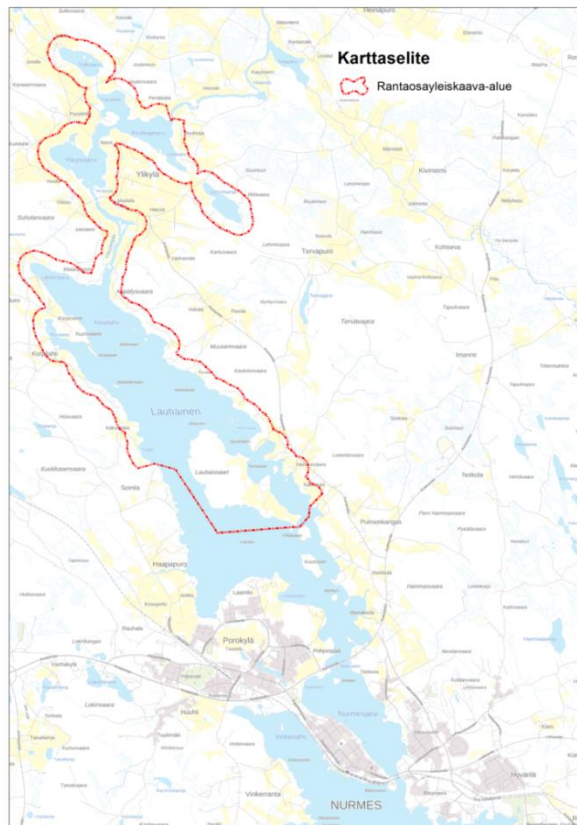
YLIKYLÄN JA LAUTIAISEN RANTAOSAYLEISKAAVA

1 Johdanto

Tämä luontoselvityksen päivitys liittyy Ylikylän ja Lautiaisen rantaosayleiskaavaan laatimiseen. Rantaosayleiskaavan alueeseen kuuluu Ylikylänjärven, Roukkajärven, Lehmilammen, Sulkujärven ja Lautiaisen ranta-alueita (kuva 1). Kaava-alue sijoittuu Nurmeksen keskustasta katsottuna hieman luoteeseen. Nurmeksen kunnan osayleiskaavaa varten laadittiin vuonna 2006 luontoselvitys (Kokkonen 2006). Ylikylän ja Lautiaisen rantaosayleiskaava-alue oli osa selvitysaluetta. Rantaosayleiskaavaan varten tämä selvitys oli jo vanhentunut. Päivitystä varten:

- Koottiin Kokkonen (2006) selvityksestä kaava-alueelle sijoittuvat kohteet
- Maastossa tarkistettiin luontokohteiden nykytila ja osan luontokohteiden aluerajauksia täsmennettiin
- Maastotyö kohdistettiin erityisesti noroihin ja lähteisiin sekä niihin kohteisiin missä oletettiin olevan uhanalaisia luontotyypppejä.
- Kartoitettiin viitasammakon ja liito-oravien lisääntymis- ja levähdyspaikat
- Luokitettiin luontokohteet sen mukaan mikä on suojelun perusta
- Päivitettiin tiedon alueen uhanalaislajeista ja muut luontoa koskevat tiedot.

Selvitystyöstä vastasi FM (biologi) Jari Kärkkäinen FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n Kuopion toimistosta.

Kuva 1. Kaava-alueen rajausta ja sijainti.

4.4.2018

2 Kaavatilanne

2.1 Maakuntakaava

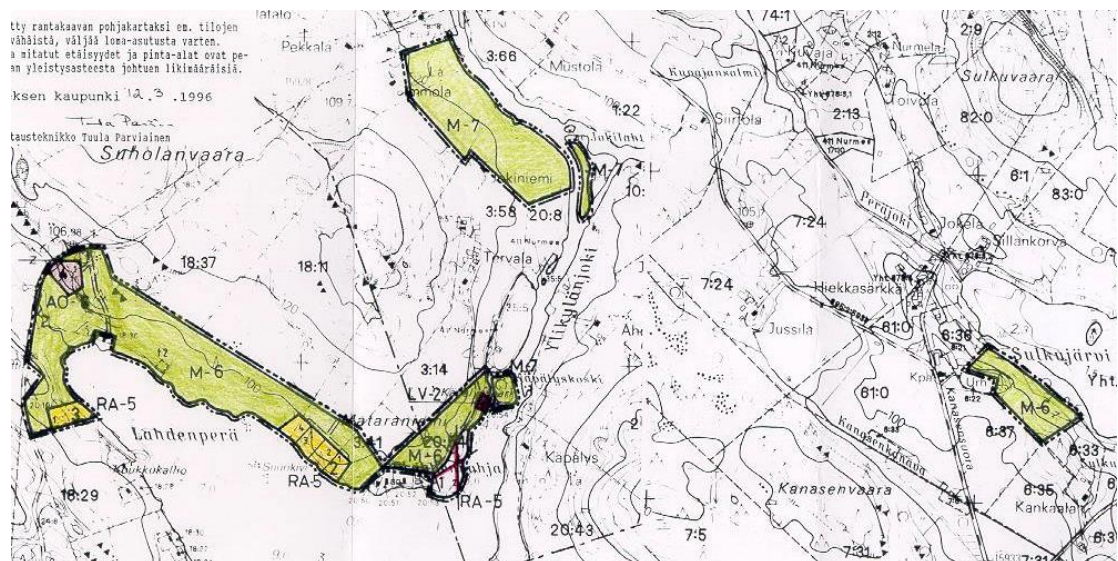
Maakuntakaavan eri vaihekaavoissa ei ole osoitettu luonnonsuojeluun kohdistuvia merkintöjä Ylikylän ja Lautiaisen rantaosayleiskaavan alueelle. Ylikylän alue on osoitettu valtakunnallisesti merkittäväksi rakennetuksi kulttuuriympäristöksi.

2.2 Yleiskaava

Nurmeksen kaupungin yleiskaava on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 26.10.2000. Kaava ei ole oikeusvaikutteinen. Kaavassa ei ole osoitettu luonnonsuojeluun kohdistuvia merkintöjä Ylikylän ja Lautiaisen rantaosayleiskaavan alueelle.

2.3 Asemakaavat

Yleiskaavan lisäksi suunnittelualueella on voimassa Mataraniemen rantakaava, joka ulottuu useiden tilojen alueelle Lautiaisen, Ylikylänjoen ja Sulkujärven rannoilla. Rantakaavalla on osoitettu 5 omarantaista loma-asunnon rakennuspaikkaa ja yksi ei-omarantainen erillispientalon rakennuspaikka. Rantakaava on vahvistettu Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksessa 15.1.1998.

Kuva 2. Ote Mataraniemen rantakaavasta.

4.4.2018

3 Menetelmät ja epävarmuudet

3.1 Lähtöaineisto

Lähtötietona on hyödynnetty seuraavia aineistoja ja tietolähteitä maastoselvitysten pohjatiedoiksi sekä selvitysten täydentämiseksi:

- Erityisen tärkeät elinympäristöt: Avoin metsätieto, Suomen metsäkeskus (irrotusajankohta 3.4.2018).
- GTK:n paikkatietoaineistot, Hakupalvelu (irrotusajankohta 1.5.2017).
- Hertta Eliölajit -tietokanta, SYKE (irrotusajankohta 12.2.2018).
- Kartta- ja ilmakeku-aineistot, avoimien aineistojen tiedostopalvelu, Maanmittauslaitos (irrotusajankohta 1.5.2017).
- Kasvupaikkatiedot, LUKE (irrotusajankohta 1.5.2017).
- Maisema-aluetyöryhmän mietintö, Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-aluetyöryhmän mietintö II, 1993.
- Pohjois-Karjalan maakunnallisesti tärkeät lintualueet (Kontkanen ym. 2014).
- Valtakunnallisesti arvokkaiden maaseudun kulttuurimaisemien ja maisemanähtävyyksien nykytila Pohjois-Karjalassa (Lyytikäinen & Laitinen 2014).
- Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot, Suomen ympäristökeskus (irrotusajankohta 1.5.2017 ja 6.2.2018).

3.2 Aikaisemmat selvitykset

Kokkosen (2006) laatimaan luontoselvityksen kartoitusalueeseen kuului Ylikylä ja suurin osa Lautiaista. Luontoselvityksessä kartoitettiin arvokkaat luonto- ja maisemakohteet järvien ja yli neljän hehtaarin suuruisten lampien ympäriltä Nurmeksien kunnan osayleiskaavaa varten. Luontoselvityksen maastotyö tapahtui useassa jaksossa: 10.5.–4.6., 9.6., 14.6., 10.5.–20.5, 26.5.–4.6. 16.6, 27.6.–20.8.2006. Kartoitus kosketti lintuja, viitasammakkoa, liito-oravaa, kasvillisuutta, kasveja ja sieniä. Tulokset on raportoitu vesialueittain. Työssä ei ole eritelty mitkä kohteet ovat vesilain suojelemaa ja kohteet ovat laajoja sisältäen luonteeltaan erilaisia luontoarvoja.

Alueen perinnemaisemia on kartoitettu 1990- luvulla ja 2000- luvun alussa (Grönlund ym. 1998, Vanhanen & Sieviläinen 2004).

3.3 Laaditut selvitykset

Maastotyössä keskityttiin viitasammakon ja liito-oravakohteiden kartoitukseen sekä tiedossa olevien luontokohteiden nykytilan selvittämiseen. Kokkosen (2006) esittämiä luontokohteiden aluerajauksia täsmennettiin.

3.3.1 Kasvillisuus- ja luontotyyppiselvitys

Maastotyöt tehtiin 1.9.2017. Kartoituksesta vastasi FM Jari Kärkkäinen.

Arvokkailta luontokohteilta kirjattiin muistiin mm. kohteen luonne, puustorakenne, kasvillisuus-, kasvi- ja eläimistöhavainnot sekä uhanalaiset lajit. Kohteet valokuvattiin. Kasvillisuus luokitettiin Toivosen & Leivon (2001) ja suokasvillisuusoppaan (Eurola ym. 2015) mukaan.

4.4.2018

3.3.2 Viitasammakko- ja liito-oravaselvitys

Maastotyöt suoritettiin 23–24.5.2017 ja siitä vastasi FM Jari Kärkkäinen. Selvityksen aikaan sää oli ajankohtaan nähden lämmin ja vähätuulinen.

Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin liitteissä IV (a) mainittu laji. Viitasammakoita tapaa kosteilla niityillä, viidoilla, kedoilla, metsissä, soilla ja puutarhoissa. Laji suosii kosteampaa ympäristöä kuin ruskosammakko. Laji on paikkauskollinen. Maastossa tutkittiin lajille soveltuvat kutuympäristöt. Lajin lisääntymispaikaksi on tulkittu se vesialueen osa, jossa koirailta on lisääntymisreviiri, joissa pariutuminen ja kutu tapahtuvat ja joissa nuijapäät elävät (Nieminen ja Ahola 2017). Soidintaminen osoittaa lisääntymispaikan olemassaolon.

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteissä IV (a) mainittu laji. Liito-oravien elinympäristöiksi sovelialta metsäalueilta etsittiin liito-oravien papanoita mahdollisten pesimä-, oleskelu- ja ruokailupuiden juurilta (erityisesti kuusi ja haapa). Liito-orava merkitsee reviiriään papanoilla ja merkkejä on yleensä nähtävillä myös varsinaisen kevättalveen sijoittuvan kiima-ajan ulkopuolella. Lisäksi papanoita käytetään usein reviirin rajojen merkitsemiseen metsäkuvioiden reunoilla. Myös muita mahdollisia merkkejä liito-oravan oleskelusta havainnointiin. Papanoiden tuoreus ja määrä arvioitiin silmämääräisesti. Papanapuun rinnankorkeusläpimitta mitattiin ja katsottiin, onko puussa koloja tai risupesä. Lisäksi arvioitiin lajille soveltuvan metsäalueen laajuus.

Liito-oravan elinalueet koostuvat lisääntymis-, ruokailu- ja liikkumisalueista. Papanat antavat ainoastaan tietoa lajin esiintymisestä alueella, joten niiden perusteella ei pysty määrittämään eläinten määrää tai niiden elinpiirien laajuutta. Lisääntymis- ja levähdyspaikaksi (ydinalue) on rajattu alue, jolle papanapuut keskittyvät ja kohde on puustollisesti lajille ominainen.

3.4 Arvokkaiden luontokohteiden arvottaminen

Arvokkaat luontokohteet arvotetaan luontoarvojen perusteella. Luontokohteiden arvoluokitus pohjautuu seuraavaan jaotukseen (Söderman 2003): a) kansainvälisesti arvokkaat kohteet, b) kansallisesti arvokkaat kohteet, c) maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat kohteet, d) alueellisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet sekä e) muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet.

Kansainvälisesti arvokkaat kohteet. Tähän ryhmään kuuluvat Natura 2000 –verkoston alueet, Ramsar -alueet ja kansainvälisesti merkittävät kosteikot ja lintualueet (IBA –alueet).

Kansallisesti arvokkaat kohteet. Kansallisesti arvokkaihin kohteisiin kuuluvat kansallispuistot, luonnonpuistot, suojeluohjelmien kohteet, erämaa-alueet, koskiensuojelulain mukaiset vesistöt, valtakunnallisten suojeluohjelmien kriteerit täyttävät kohteet, kansallisesti tärkeät lintuvesialueet (FINIBA -alueet), kohteet, joilla on luonnonsuojelulain luontotyyppejä (LSL 29§), äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten sekä vaarantuneiden lajien esiintymispaikat, edustavat luontotyyppit ja niiden kokonaisuudet, erityisesti suojeltavien lajien esiintymispaikat ja muut arvokkaat luonnonsuojelualueet. ja muut arvokkaat luonnonsuojelualueet. Lisäksi kansallisesti arvokkaihin kohteisiin kuuluvat valtakunnallisesti arvokkaat perinnemaisemat ja kulttuurimaisemat. Lintukohteiden osalta arvotus painottuu äärimmäisen ja erittäin uhanalaisten lajien esiintymiseen.

4.4.2018

Maakunnallisesti ja seudullisesti arvokkaat kohteet. Tähän ryhmään kuuluvat valtakunnallisissa suojeluohjelmissa maakunnallisesti arvokkaiksi luokitellut kohteet, seutu- ja maakuntakaavan suojelualuevaraukset, alueellisesti uhanalaisten lajien esiintymispaikat ja maakunnallisesti/seudullisesti merkittävät muut luontokohteet, kuten edustavat uhanalaiset luontotyytit. Lintukohteiden osalta arvotus painottuu vaarantuneisiin lajeihin.

Alueellisesti ja paikallisesti arvokkaat kohteet. Alueellisesti ja paikallisesti arvokkaisiin kohteisiin kuuluvat kohteet, joilla on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (MeL 10§), yleis- ja asema-kaavojen suojeluvaraukset, paikallisesti uhanalaisten ja harvinaisten lajien esiintymispaikat sekä muut paikallisesti harvinaiset ja edustavat luontokohteet, kuten pienialaiset uhanalaiset tai silmälläpidettävät luontotyytit.

Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet. Kohteet, jotka eivät ole edellä mainituissa luokissa mutta, jotka ovat luonnon monimuotoisuuden säilymisen kannalta tärkeitä, esimerkiksi suuret yhtenäiset tavanomaisen luonnon alueet ja ekologiset käytävät. Lisäksi tähän luokkaan kuuluvat luonnonmuistomerkit.

3.5 Lajien ja luontotyyppinen uhanalaisuusluokitus

Lajien uhanalaisuusluokitus pohjautuu Rassi ym. (2010), Tiainen, ym. (2015) ja Liukko, ym. (2016) esityksiin. Uhanalaisia ovat äärimmäisen uhanalaiset (CR), erittäin uhanalaiset (EN) ja vaarantuneet (VU) lajit. Silmälläpidettävät (NT) lajit eivät ole uhanalaisia lajeja.

Uhanalaisia luontotyyppijä ei ole lakisääteisesti turvattu, mutta ne ovat yleensä hyvä indikaattori arvokkaista luontokohteista. Luontotyytit ovat luokiteltu samalla periaatteella kuin lajit (Raunio ym. 2008). Selvitysalue luetaan luontotyyppien uhanalaisuuden aluejaossa Etelä-Suomeen. Uhanalaisuusluokka on selvityksessä esitetty koko maan osalta.

3.6 Luonnonsuojelulain suojellut luontotyytit

Luonnonsuojelulain 29 §:ssä (20.12.1996/1096) määritetään seuraavat luontotyytit, joiden ominaispiirteitä ei saa muuttaa:

1. luontaisesti syntyneet, merkittävilta osin jaloista lehtipuista koostuvat metsiköt
2. pähkinäpensaslehdot
3. tervaleppäkorvet
4. luonnontilaiset hiekkarannat
5. merenrantaniityt
6. puuttomat tai luontaisesti vähäpuustoiset hiekkadyynit
7. katajakedot
8. lehdesniityt
9. avointa maisemaa hallitsevat suuret yksittäiset puut ja puuryhmät

Suojeltavien luontotyyppien tulee olla luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia. Ne ovat harvinaisia ja usein pinta-alaltaan pieniä sekä arvokkaita luonnon monimuotoisuudelle ja maisemansuojelulle.

3.7 Metsä- ja vesilain mukaiset kohteet

Metsälain 10 § (20.12.2013/1085) määrittelee metsien monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeää elinympäristöä. Monimuotoisuuden kannalta erityisen tärkeitä

4.4.2018

elinympäristöt ovat luonnontilaisia tai luonnontilaisen kaltaisia kohteita, jotka erottuvat ympäröivästä metsäluonnosta selvästi.

Erityisen tärkeitä elinympäristöjä ovat:

1. lähteiden, purojen ja pysyvän veden juoksu-uoman muodostavien norojen sekä pienten lampien välittömät lähiympäristöt
2. luonnontilaiset tai luonnontilaisen kaltaiset lehto- ja ruohokorvet, yhtenäiset metsäkorte- ja muurainkorvet, letot, vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot sekä luhdat
3. rehevät lehtolaikut
4. kangasmetsäsaarekkeet ojittamattomilla soilla
5. rotkot ja kurut
6. jyrkänteet ja niiden välittömät alusmetsät
7. karukkokankaita puuntuotannollisesti vähätuottoisemmat hietikot, kalliot, kivikot ja louhikot.

Vesilain mukaisten kohteiden (2: 11 §, 27.5.2011/587) muuttaminen tai heikentäminen vaatii vesilain mukaisen lupamenettelyn. Suojelun kohteena ovat luonnontilainen alle kymmenen hehtaarin suuruinen flada ja kluuvijärvi, luonnontilainen lähde, Etelä-Suomessa sijaitseva noro tai enintään yhden hehtaarin suuruinen lampi tai järvi.

3.8 Epävarmuudet

Selvitystyön epävarmuustekijät liittyvät luonnon vuotuiseseen vaihteluun sekä maastoinventointien rajalliseen keston. Inventointitulokset ilmentävät aina hetkellistä luonnon tilaa, joka voi jossain määrin vaihdella vuosittain. Usein lajin esiintyminen vaihtelee sekä vuodenajan että vuosien välillä.

Alueen luontoarvot on varsin hyvin selvitetty 2006 ja tämä selvitys täydentää alueen kuvaa luontoarvojen suhteen. Näin ollen kartoitustöiden tulokset antavat varsin kattavan kuvan selvitysalueella esiintyvistä lajistosta ja luontokohteista. Luontoselvityksien tulokset antavat riittävän tarkan kuvan selvitysalueen luonnonarvoista maankäytön suunnitteluun.

4.4.2018

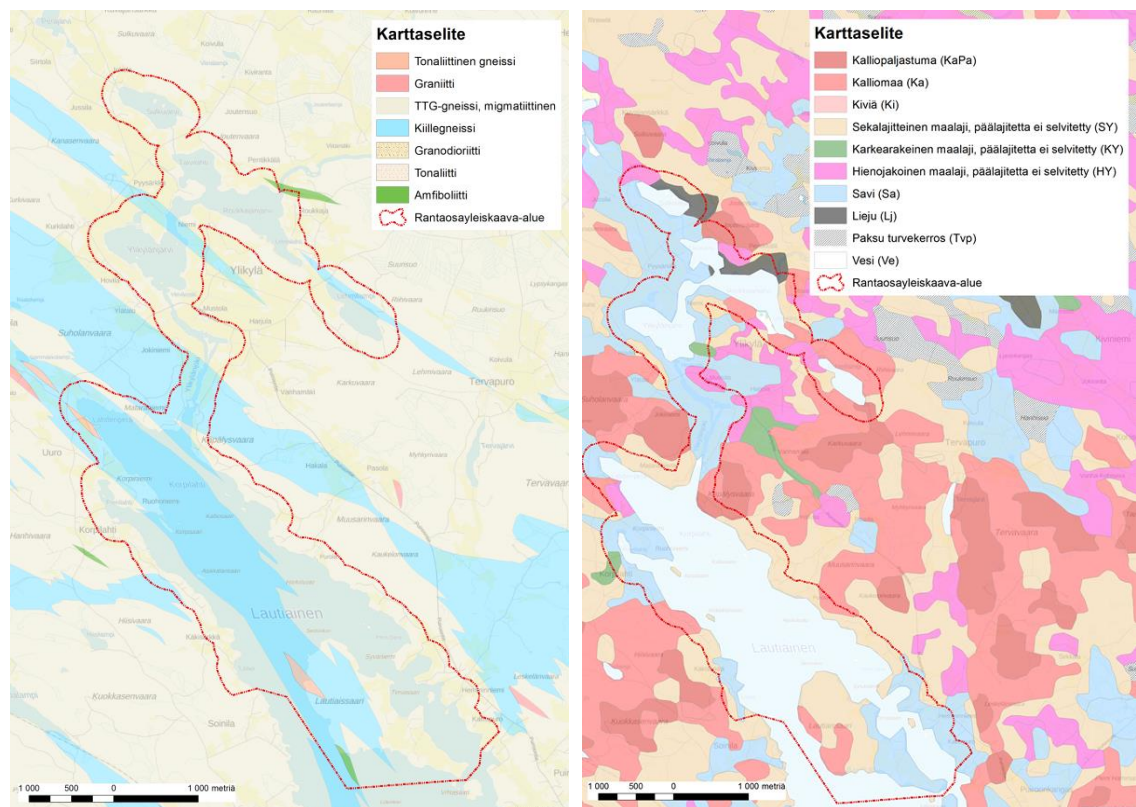
4 Alueen luonnonolot

4.1 Maa- ja kallioperä sekä topografia

Nurmeksen kallioperä kuuluu kokonaisuudessaan presvekokarjalaisten, yli 2600 miljoonaa vuotta vanhojen pohjagneissien alueeseen (Luukkonen 2005 ja Kejonen 2006b). Sen yleisimpiä kivilajeja ovat koostumukseltaan tonaliittis-trondhjemittiset graniittigneissit.

Selvitysalueella vallitsevat kiillegneissi ja migmatiittiset gneissit (kuva 3). Roukkajan alueella ja Lautiaissaaren eteläosissa on hieman amfiboliittia. Tonaliittista gneissia on myös paikoin.

Selvitysalueen korkein kohta on Kämpäysvaaralla noin 172,5 m mpy. Alinta tasoa edustaa Lautiaisen pinta, 93,7 m mpy. Ylikylänjärvi on tasolla 94,5 m mpy ja Sulkujärvi 95,0 m mpy ja Lehmilampi 95,8 m mpy. Paikalliset korkeuserot ovat yleensä 20–50 m ja alueen korkokuvaan vaikuttavat kallioperän murrokset. Vesialueilla murrokset näkyvät salmina ja syvänteinä.

Kuva 3. Selvitysalueen kallioperä ja maaperä (© GTK 2018).

Mannerjäättikkö sulii alueelta yli 11000 vuotta sitten. Mannerjäättikön alta paljastuneitten korkeitten maastojen ja mannerjäättikön reunan väliin patoutui lyhytaikaisia jääjärviä, jotka ovat jättäneet rantamerkkejä eri korkeuksille. Ylin Yoldiameren ranta näkyy paljaaksi huuhtoutuneina kalliovöinä ja harvoina pallekivikkoina Kämpäysvaaran rinteillä 140–150 m mpy (Kejonen 2006b). Pielisen altaan kehitykseen liittyviä muinaisrantatörmäjä ja -rantavalleja on Muusarivaaralla noin 130–135 m:n tasolla mpy (Kejonen 2006b).

4.4.2018

Moreeni ja kalliomaat ovat yleisimmät maalajit. Suurin osa moreenista on kerrostunut pohjamoreeninä. Kumpumoreenikenttiä on Lautiaisen itärannalla.

Alueella on pieni Ylikylänharju, joka on jäätikköjokikerrostuma. Ylikylänharju on hiekkaa ja karkeaa hietaa sisältävä selänne, jota hienorakeiset kerrostumat osittain peittävät. Harju kulkee Mustolan ja Harjulan talojen kautta Vanhanmäen talon luo, jossa se päättyy peittyen rantakerrostumiin. Lajittuneen aineksen paksuus on harjussa 6-7 m (Kejonen 2006b). Rantakerrostumia on Ylikylänharjun laiteella. Moreenista huuhtoutuneita rantakerrostumia, joiden aines vaihtelee kivisestä sorasta hietaan, on paikoittain.

Jääkauden lopulla kerrostunut kerrallinen savi tai hiesu on yleisin hienorakeisten kerrostumien tyyppi. Liejua on Lautiaisen pohjalla, Roukkajanjärven ja Sulkujärven pohjoisrannalla. Ylikylänjoen varressa on laajasti jokikerrostumia. Joki on kuljettamistaan hienorakeisista kerrostumista kasannut matalan saaren Jokiniemen talon edustalle. Turvemaita ei ranta-alueella ole.

4.2 Maisemakuva

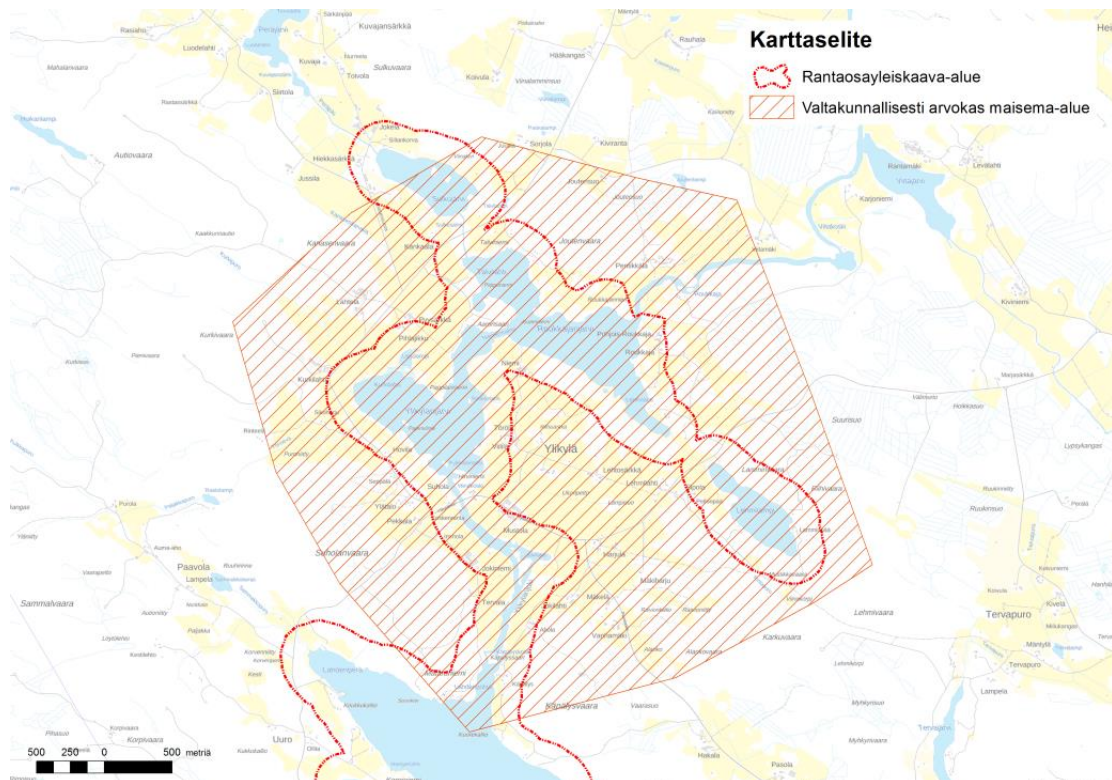
Lautiaisen järven maisemaa hallitsevat vesimaisemasta erottuvat Muusarinvaara, Kämpylsvaara ja Hiisivaara. Loma-asutusta on hajanaisesti, mutta järven itäpuolella on laajemmin luonnon rantaa kuin länsipuolella. Lautiaissaaren eteläosan ja kaakkoisrannan sekä Lahdenperän maisema leimaa viljelymaat. Muualla peltoja on hajanaisesti ja ne ovat varsin pienialaisia. Kaava-alueen eteläosalla on Lautiainen -järven suurin saari Lautiaissaari, jonka kaakkoisosa peltoa, länsi- ja pohjoisrannat ovat metsäistä rantaa. Eteläosalla rannat ovat matalia, ruohoisia ja ruovikkoisia.

Selvitysalueen pohjoisosa on valtakunnallisesti arvokasta maisemaa (Maisema-aluetyöryhmän mietintö 1993, kuva 5). Ylikylänjoen rannoilla ja Ylikylässä vallitsee vanha kulttuurimaisema, missä rakennuskulttuuri kerrostuu 1800-luvulta nykypäivään. Ylikylä on vanha Vaara-Karjalan rantakylä, jonka tilojen sijainti periytyy 1600-luvulta ja kylärakenne on hyvin säilynyt. Kylämaiseman elementit ovat sokkeloinen vesistö, laajoja näkymiä avaavat rinnepellot sekä niitä rajaavat metsät. Asutus on sijoittunut vesistöjen molemmin puolin muodostaen kaksi tiheämpää nauhamaista ryhmittymää kylätien varteen.

4.4.2018

Kuva 4. Ylikylän maisema (Kärkkäinen Jari 23.5.2017).

Kuva 5. Ylikylän valtakunnallisesti arvokas maisema-alue.

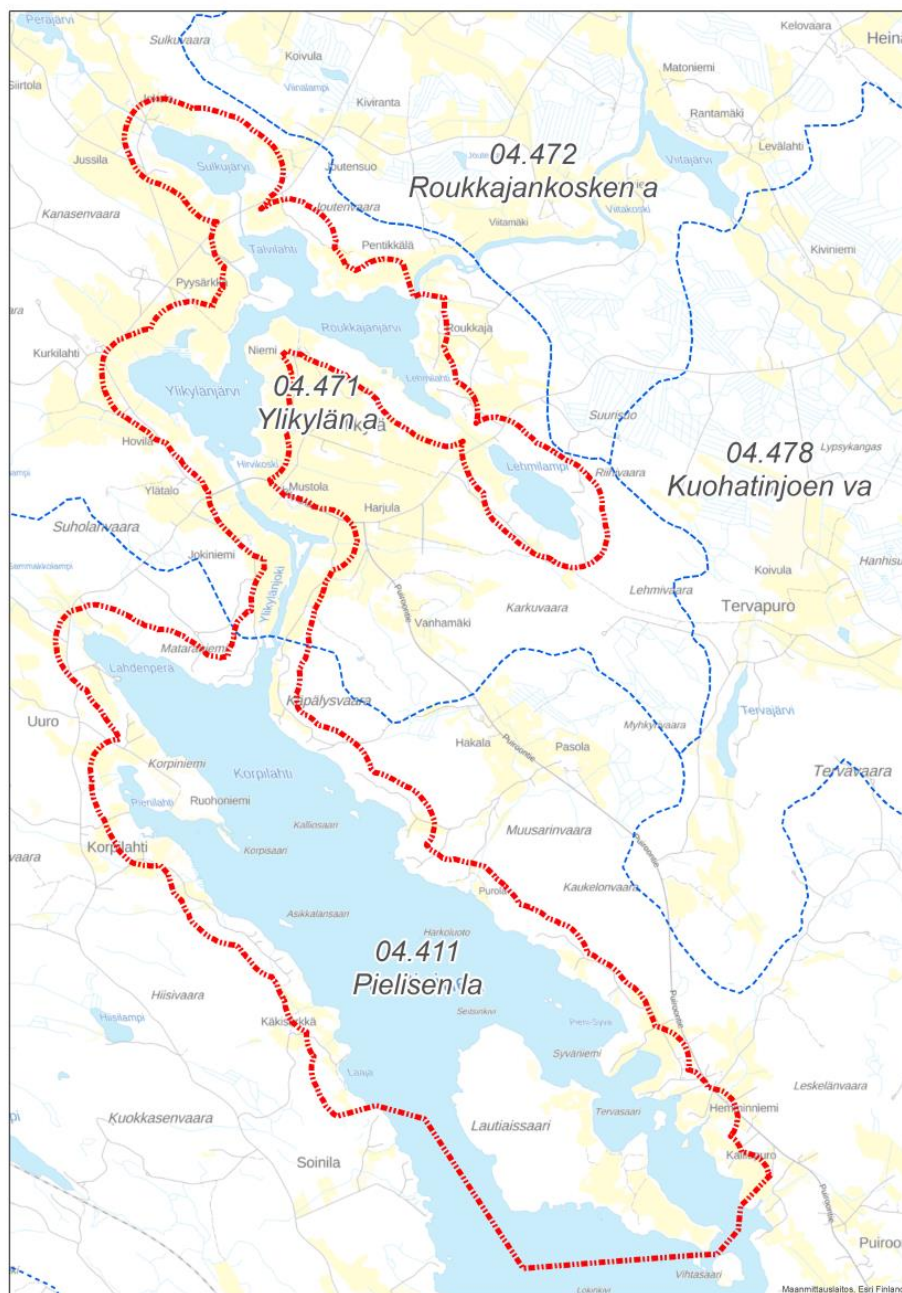
4.3 Pinta- ja pohjavedet

Selvitysalueen vesistöt ovat Sulkujärvi, Roukkajanjärvi, Lehmilampi, Ylikylänjärvi, Ylikylänjoki ja Lautiainen. Ne kuuluvat Vuoksen (04) Pielisen lähialueen (04.411) ja Ylikylän valuma-alueen (04.471) vesistöihin (kuva 6). Sulkujärvi, Lehmilampi, Ylikylänjärvi ja Roukkajanjärven laskevat vetensä Ylikylänjoen kautta Lautiaiseen.

4.4.2018

Lautiainen on runsashumuksien järvi (Rh), jonka ekologinen tila on hyvä. Kuten myös Roukkajärven, Ylikylänjoen sekä Ylikylänjärven tila. Lautiainen on samassa tasossa kuin Nurmestjärvi ja Pielinen. Ylikylänjärvi ja Sulkujärvi ovat laskettuja vesistöjä. Niiden vesipintaa laskettiin kuivatushankkeen yhteydessä vuosina 1953–55. Sulkujärven keskivedenkorkeus laski 0,6–0,7 m.

Alueelle ei sijoitu luokitettuja pohjavesialueita. Alueella on useita lähteitä, joista osa on mahdollisesti orsivesilähteitä.

Kuva 6. Valuma-aluekartta.

4.4.2018

Kuva 7. Keväällä Ylikylän matalat rannat ovat tulvan alla.

4.4 Kasvillisuus

Selvitysalue sijaitsee keskiboreaalaisella metsäkasvillisuusvyöhykkeen Pohjois-Karjala – Kainuu osalla. Suovyöhyke jaossa alue on Pohjanmaan aapasuovyöhykkeellä.

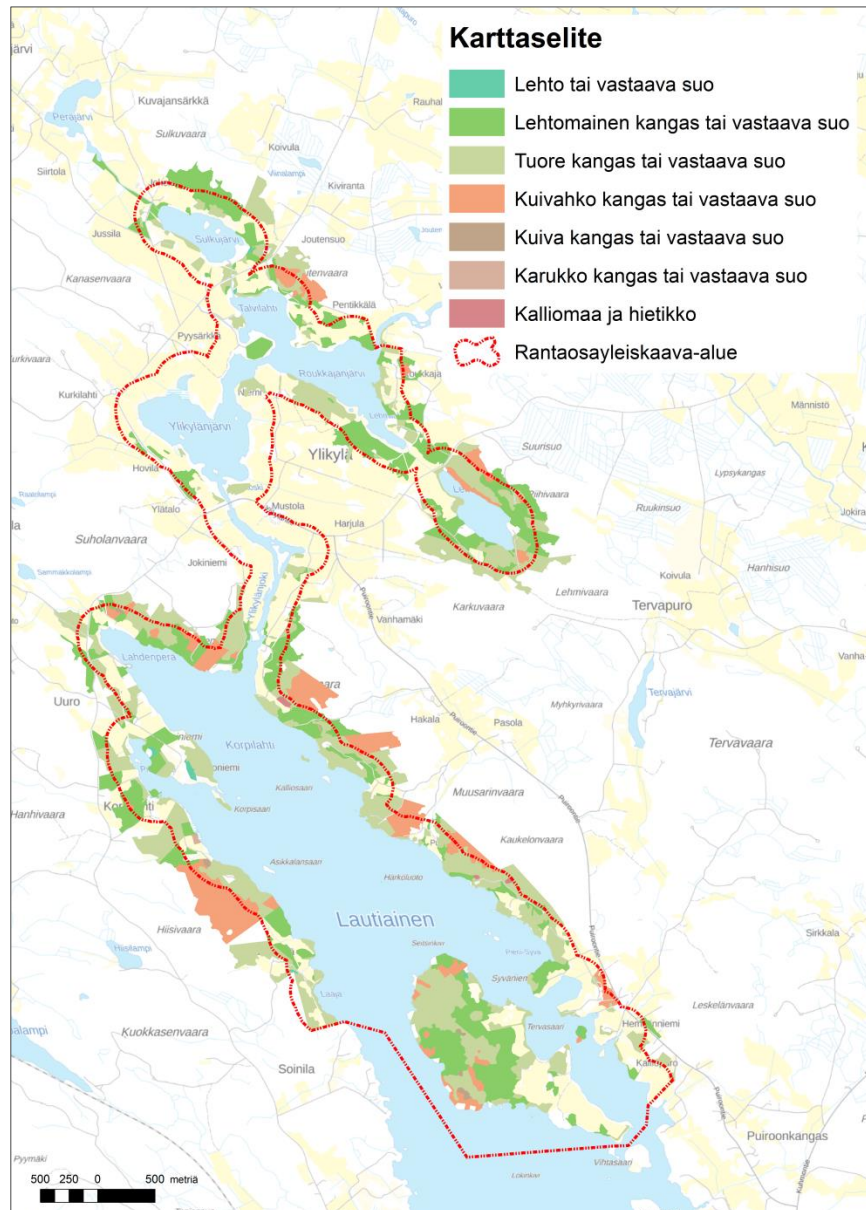
Ylikylän alueella leimaa pellot (kuva 8). Metsät ovat pirstoutuneet ja metsiköt ovat peltojen ympäröimiä tai ne sijoittuvat rannan tuntumaan. Ylikylässä metsäympäristöä on laajemmin Lehmilammella ja Roukkajanjärven länsirannalla. Rannalla oleva metsät ovat yleensä lehtipuuvaltaisia ja kulttuurivaikuttettuja. Osa rantametsistä on vanhoja laidunmetsiä, mutta Sulkujärven pohjoispuolella on vielä käytössä oleva metsälaidunalue. Kangasmetsät ovat lehtomaisia tai tuoreita kankaita. Paikoin on lehtokasvillisuutta.

Lautiaisen maisemaa luonnehtivat kangasmetsät, missä peltoa on laajemmin vain Lahdenperällä, Hemminniemen ympäristössä sekä Lautiaissaaren eteläosalla. Metsäkasvillisuus on Ylikylän ympäristöä karumpaa. Tuoreet ja kuivahkot kankaat ovat selvästi yleisempiä kuin Ylikylässä.

Suot ovat alueella pieniä ja etupäässä ne ovat luhtia. Alueella on muutamia korpia.

Ylikylän osalla vesi- ja rantakasvillisuus on rehevämpää kuin Lautiaisella, missä rannat ovat tyypillisesti karuja tai karuhkoja. Tästä poikkeaa Lautiaissaaren eteläosan, Hemminniemen ja Lahdenperän sekä Pienlahden rannat, missä rannoille on omaista ruohoisuus ja saraluhdat. Näillä kohdin yleisimpiä ovat viiltosara, luhtasara, viitakastikka, ruokohelpi, järviruoko, terttualpi ja järvikorte. Ylikylän vesistöjen rannoilla on laajasti erityyppistä luhtaa ja tulvalaista metsää. Saraikoiden valtalajit ovat luhtasara, vesisara, viiltosara, joiden joukossa kasvaa viitakastikkaa sekä paikoin järvikortetta ja ruokohelpiä. Paikoin on myös kortteikkoja. (Kokkonen 2006)

4.4.2018

Kuva 8. Selvitysalueen kasvupaikat (Suomen Metsäkeskus 2018).

Sulkijärvi on matala ja sen vesikasvistoon kuuluvat runsasravinteisuutta ilmentävät karvalehti, tylppälehtivita, ulpukka, uistinviita, ratamosarpio ja vesitähti. Järveen laskevissa ojissa kasvaa pikkulimaskaa. Roukkajanjärven vesikasvistoon kuuluvat karvalehti, ulpukka, suomenlumme, uistinviita, rantapalpakko, vesitähti, ratamosarpio, kolmihedeviesirikko ja oikovesirikko. Ylikylänjärven yleisimmät vesikasvit ovat ulpukka, uistinviita, kelluskeiholehti, rantapalpakko, vesitähti ja ratamosarpio. Liejulammissa kasvaa tylppälehtivita ja pikkulimaskaa. Lautiaisen vesikasveja ovat ulpukka, uistinviita, kelluskeiholehti, vesitatar, suomenlumme, tylppälehtivita, ratamosarpio, vesitähti, palpakko sekä kolmihedeviesirikko, katkeravesirikko ja oikovesirikko. (Kokkonen 2006)

4.4.2018

4.5 Eläimistö

Alueen vesi- ja rantalinnusto on monipuolinen ja paikoin hyvin edustava. Ylikylä on todettu maakunnallisesti arvokkaaksi lintualueeksi (Kontkanen ym. 2014). Erityisesti Sulkujärvi ja Ylikylänjärvi ovat linnustollisesti edustavia ja merkittäviä.

Yleisimmät vesilinnut ovat tavi, sinisorsa, telkkä, haapana, lapasorsa ja silkkiuikku. Alueen pesimälajistoon kuuluvat myös jouhisorsa, heinätavi, laulujoutsen ja kuikka. Kahlaajista alueella pesivät rantasipi, metsäviklo, taivaanvuohi, valkoviklo, liro ja suokukko. Lokkilinnuista yleisimmät pesimälajit ovat naurulokki, pikkulokki ja kalalokki. Harmaalokkia ja kalatiiraa on hieman. Naurulokeilla on yksi pesimäkolonia Lautiaisella. Naurulokkiyhdyskunta on Lautiaissaaren Pennasenniemen ja Vihtaluodon välissä. Koloniassa kesällä 2006 oli 40 naurulokkiparia. Naurulokkien joukossa pesii pikkulokki, joilla on myös oma yhdyskunta toisaalla. Lisäksi alueella pesii luhtahuitti.

Muuttoaikana Ylikylän tulvarannoilla ja pelloilla ruokailee ja levähtää laulujoutsenia, suuri määriä sorsia ja kahlaajia sekä valkoposkiahnia. Syysmuutolla Ylikylään alueella levähtää myös töyhtöhyyppejä ja kurkia. Keväällä järvillä levähtää harvinaisiakin vesilintuja kuten mustalintuja, vesipääskyjä ja uiveloita.

Eläimistöön kuuluvat myös liito-orava, rupikonna, viitasammakko ja tavallinen sammakko. Alueen ruohoiset rannat ja luhtarannat ovat sopivia kutupakkoja sammakoille. Alueella liikkuu kettu.

4.6 Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit

Selvitysalueella uhanalaisimmat luontotyypit ovat perinnebiotooppeja, jotka ovat voimakkaasti uhanalaistuneet maatalouden muutoksen myötä. Perinnebiotoopit keskittyvät Sulkujärven metsälaidunalueelle. Alueella on myös useita vanhoja laidunmetsiä, jotka laiduntamisen loppuminen takia ovat muuttuneet. Nämä kohteet vähitellen häviävät kokonaan. Alueella on myös harvinaisia sisämaan tulvametsiä.

Taulukko 1. Selvitysalueella todetut uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit.

Luontotyyppi	Uhanalaisuusluokka
Sekametsälaitumet	CR
Sekapuuhaat	CR
Sisävesien suursararantaniityt	EN
Sisämaan tulvametsät	EN
Tuoreet keskiravinteiset lehdot	VU
Ruohokorvet	VU
Metsäluhdot	VU
Lähteiköt	VU
Kangaskorvet	VU
Kosteet keskiravinteiset lehdot	NT

4.4.2018

4.7 Uhanalaiset ja huomionarvoiset lajit

4.7.1 Uhanalaiset lajit

Selvitysalueelta ei ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmässä ole tietoja uhanalaista lajeista (irrotusajankohta 12.2.2018). Kokkonen (2006) luontoselvityksessä mainitaan useita lintulajeja, jotka ovat uhanalaisia. Taulukkoon 2 on koottu uhanalaisten lintujen pesimäpaikat.

Taulukko 2. Uhanalaisten lintujen pesimäpaikat (Kokkonen 2006).

Laji	Uhanalaisuus	Paikat
Suokukko	Äärimmäisen uhanalainen (CR)	Sulkujärvi
Jouhisorsa	Erittäin uhanalainen (EN)	Sulkujärvi, Ylikylänjärven luhdet ja Liejulampi
Heinätavi	Erittäin uhanalainen (EN)	Sulkujärvi, Ylikylänjärven luhdet ja Liejulampi, Tuliniemen lahti, Lautiaissaaren Immeisenkäymättömän luhta, Pennasenniemi-Vihtaluoto
Haapana	Vaarantunut (VU)	Sulkujärvi, Tuliniemen lahti, Pitkälahti
Taivaanvuohi	Vaarantunut (VU)	Sulkujärvi, Roukkajanjärvi ja Lautiainen
Naurulokki	Vaarantunut (VU)	Pennasenniemi-Vihtaluoto

4.7.2 Silmälläpidettävät lajit

Alueelta on tiedossa pääasiassa silmälläpidettävän liito-oravan esiintymiä (taulukko 3).

Liito-orava todettiin vuoden 2017 kartoituksessa seuraavista kohteista (* = havainto Kokkonen 2005–2006): Härköniemen metsä*, Murapohjan liito-oravametsä*, Syväniemen liito-oravametsä*, Lehmilahden rantametsä ja luhta*, Joutenvaaran liito-oravametsä, Ollilan lähde ja noro, Sippolan metsä, Lamminvaaran metsä, Seurojentalon metsä ja Muusarinsuon lehto.

Lisäksi alueella pesivät silmälläpidettävät liro ja silkkiuikku.

4.4.2018

Taulukko 3. Tiedossa olevat liito-oravan esiintymät (Ympäristöhallinnon Eliölajit-tietojärjestelmä 12.2.2018).

Paikan nimi	Havaintopaikka	Havaintokuvaus	Havaintovuosi, Havaitsija
Härköniemi	Lautiaisen koillisrannalla olevassa Härköniemessä, n. 160 m rannasta.	Kaksi lähekkäistä kuusta, joiden alla liito-oravan papanoita.	2005, Katri Kokkonen
Kylmäniemi	Lautiaisen pohjois-koillisrannalla, n. 200 m rannasta, Kylmälahteen viettävässä rinteessä. Pääosin hakattu.	Papanoita kolmen kuusen alla.	2005, Katri Kokkonen
Mataraniemi	Lautiaisen rannan tuntumassa olevaa vanhaa mäntyvaltaista sekametsää. Puustossa myös kuusia ja koivuja.	Kaksi liito-oravaa nähty mökkitontilla sijaitsevassa puussa olevassa linnunpöntössä. Elinympäristö jatkuu länsipuolella olevalle tilalle 541-419-3-41, jolle suunniteltu hakkuita syksyllä 2012.	2012, Jouko Heikkisen valokuvat Havaitsejan tiedonanto
Murapohja	Lautiaisen itä-koillisrannalla olevan Muusarinvaaran etelärinteiden alaosassa.	Liito-oravan käytössä oleva haapa ja kuusia	2000-2006 Metsäkeskuksen ilmoitus PKAlle Muusarinvaara.
Pieni Syvä	Lautiaisen itärannalla, Syväniemen pohjoispuolella.	Haapoja ja kuusia, joiden alla papanoita. Liito-oravan käytössä olevia haapoja ja kuusia, myös havaintopaikasta n. 100 m etelään, n. 70 m luoteeseen ja n. 200 m pohjoiseen tien pohjoispuolella.	2005, Katri Kokkonen
Syväniemi	Lautiaisen itärannalla oleva Syväniemi. Mustikkatyyppin sekametsää.	Liito-oravan säännöllisessä käytössä olevia puita (haapoja ja kuusia) on laajalla alueella n. 100 m:n säteellä ilmoitetusta havaintopaikasta. Papanoita havaittiin 12.6.2006 samoilla alueilla kuin 2005.	2005-2006, Katri Kokkonen
Ylikylä, Lehmilahti	Roukkajanjärven Lehmilahden lounaispuolella, järven ja peltojen välisessä metsässä.	Kolme liito-oravan käytössä olevaa haapaa, joista kaksi sijaitsee lähekkäin ja kolmas havaintopaikasta n. 170 m kaakkoon.	2005, Katri Kokkonen

4.4.2018

4.7.3 Luontodirektiivin liitteen IV (a) lajit

Liito-orava

Ks. luku 4.7.2 Silmälläpidettävät lajit

Viitasammakko

Viitasammakko on selvitysalueella erittäin yleinen. Laji käyttää kutemiseen alueen tulvarantoja ja luhtarantoja. Viitasammakot ovat paikkauskollisia, eivätkä liiku laajasti.

Laji todettiin kutevan seuraavilla paikoilla: Sulkujärvi, Talvilampi, Lehmilahden rantametsä ja luhta, Yläkylänjärven rannat, Hemminniemen ranta, Pennasenniemen ranta ja kymmenellä kohtaa Lautiaisen rannoilla.

Koskinen (2006) oli todennut viitasammakon Lautiaisen kiviseltä pohjoisrannalta, mutta 2017 kartoituksessa lajista ei tehty havaintoja.

Kuva 9. *Pieni-Syvän pohjukassa on viitasammakon kutualue.*

Saukko

Käpylyssaari kuuluu Sulkavan & Sulkavan (1996) mukaan saukon elinpiiriin. Laji todennäköisesti liikkuu laajasti selvitysalueella.

4.4.2018

5 Arvokkaat luontokohteet

5.1 Luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -suojeluverkoston kohteet

Alueella ei ole luonnonsuojelualueita tai Natura 2000 -suojeluverkostoon kuuluvia alueita.

5.2 Luonnonsuojeluohjelmien kohteet

Suomessa on kuusi valtakunnallista luonnonsuojeluohjelmaa: soiden, lintuvesien, harjujen, lehtojen rantojen ja vanhojen metsien suojeluohjelmat. Alueelle ei sijoitu luonnonsuojeluohjelmien kohteita.

5.3 Muut suojeluohjelmat

5.3.1 Arvokkaat tuuli- ja rantakerrostumat

Alueelle ei sijoitu arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia.

5.3.2 Arvokkaat moreenimuodostumat

Alueelle ei sijoitu arvokkaita moreenimuodostumia.

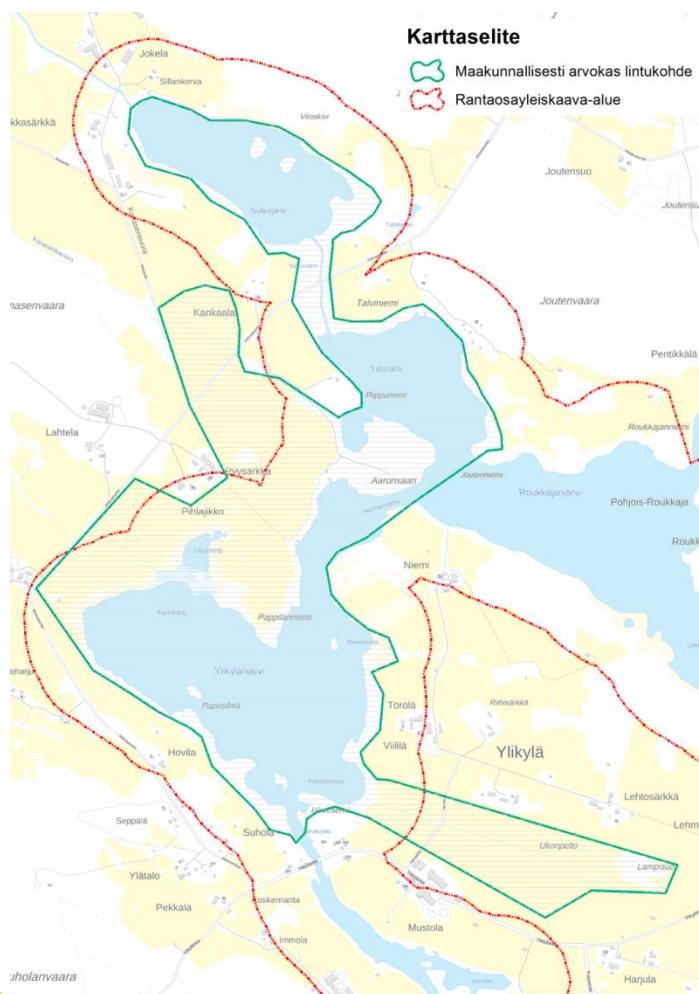
5.3.3 Arvokkaat kallioalueet

Alueelle ei sijoitu arvokkaita kallioita.

5.4 Maakunnallisesti arvokkaat lintukohteet (Maali)

Selvitysalueelle sijoittuu Ylikylänjärvi, Kurkilahti Maali-kohde, missä Ylikylän peltoalueet ovat maakunnan pohjoisosien laajimpia. Alueella levähtää merkittäviä määriä kurkia, joutsenia ja hanhia. Muuttoaikainen keskittymä on Ylikylänjärven Kurkilahti. Matalan rannan tulvalla ruokailee em. lajien lisäksi hyviä määriä sorsia ja kahlaajia. Rannoilla on usein mm. suokukkoja. Syysmuutolla Ylikylään kertyy hyviä määriä töyhtöhyyppiä, kurkia ja laulujoutsenia. Alueella levähtää myös valkoposkiahania. (Kontkanen, ym. 2014)

4.4.2018

Kuva 10. Ylikylänjärvi, Kurkilahti Maali-kohde.

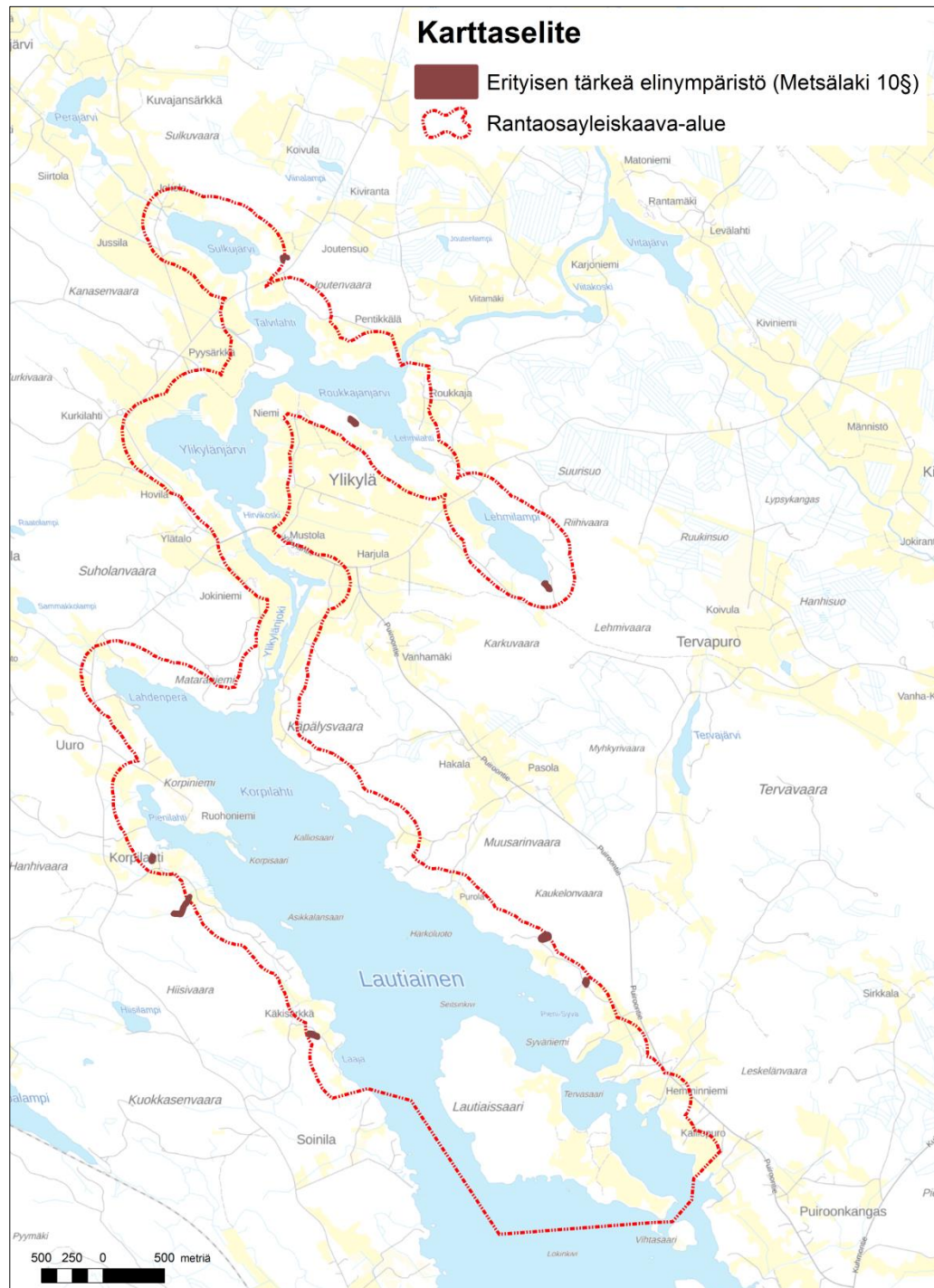

Kuva 11. Ylikylänjärven ja Liejulammen tulvarannalla ruokailee mm. joutsenia, sorsia ja kahlaajia (Kärkkäinen Jari 23.5.2017).

4.4.2018

5.5 Erityisen tärkeät elinympäristöt

Selvitysalueelle sijoittuu kahdeksan erityisen tärkeää elinympäristökuviota (Suomen metsäkeskus 2018). Nämä kohteet pääasiassa sijoittuvat tiedossa oleville luontokohteille.

Kuva 12. Kaava-alueella olevat erityisen tärkeät elinympäristöt (Suomen metsäkeskus 2018).

4.4.2018

5.6 Muut arvokkaat luontokohteet

Alueelta voidaan erottaa 50 arvokasta luontokohdetta. Uusia kohteita on tullut muutamia, etupäässä viitasammakon kutualueita. Kuvissa 13 ja 14 on esitetty luontokohteet. Kohdenumerointi on sama kuin tekstissä.

Luontokohteisiin ei ole otettu kaikkia Kokkosen (2006) mainitsemia kohteita. Osa kohteista on arvioitu luokkaan muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet, koska kohteen kuvauksen perusteella kohteen luonne ei ole niin merkittävä mitä Kokkonen on arvioinut.

Pääosa liito-oravakohteiden rajausta on pienennetty sen mukaan mihin papanapuut sijoittuvat. Kokkonen on rajannut kohteet laajasti, puustollisen luonteen mukaan, vaikka papanapuita on todettu vain muutama. Samoin Roukkajanjärven Lehmilahden etelärannan kohteen rajausta on muutettu koskemaan sen arvokkainta osaa. Samoin Mustikkavaaran kohteen osalla rajausta koskee vain arvokkainta osaa.

Kohdeluettelossa ei ole mukana:

- Kylmäniemen liito-oravakohde (nro 18). Se ei sijoitu rannan tuntumaan. Kohde on selvitysalueen rajalla ja alue on pääosin hakattu.
- Lahdenperän lehtokorpi (nro 24). Kohde on pääosin hakattu.

4.4.2018

Kuva 13. Luontokohteet alueen pohjoisosassa.

4.4.2018

Kuva 14. Luontokohteet alueen eteläosassa.

4.4.2018

5.6.1 Sulkujärven alue

1. Sulkujärvi

Pinta-ala: 25,7 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Suokukko (CR), jouhisorsa (EN), heinätavi (EN), haapana (VU), taivaanvuohi (VU), liro (NT) ja silkkiuikku (NT)

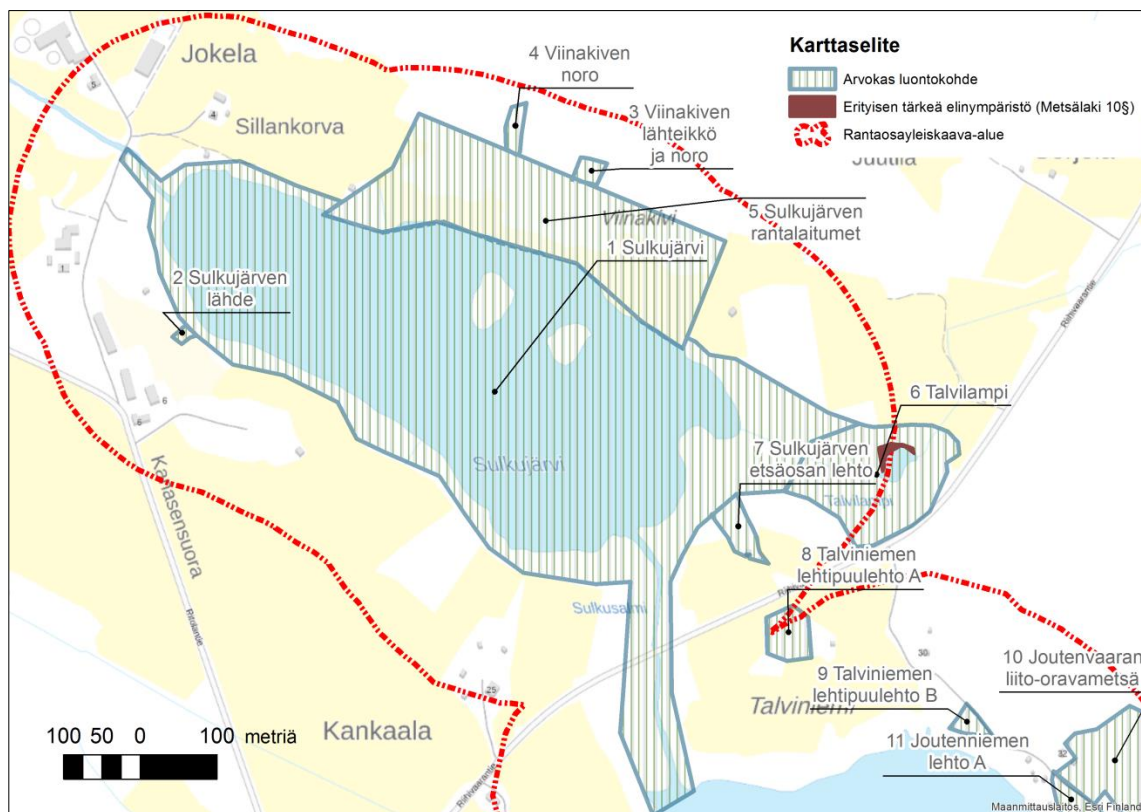
Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Metsäluhdet (VU)

Arvoluokka: maakunnallisesti arvokas

Suojeluperuste: linnusto, viitasammakko (DIR)

Kosteikkolinnusto on edustava. Kokkonen (2006) mainitsee, että järvellä pesi 2006 tavi, sinisorsa, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, silkkiuikku ja kalatiira. Sen lisäksi pesimälinnustoon kuuluivat suokukkoa, taivaanvuohi, liro ja metsäviklo. Luoteisrannan pensaikossa pesi mahdollisesti viitakerttunen. Keväällä järvellä ruokailee uiveloita, tukkasotkia, pikkulokkeja, naurulokkeja ja kahlaajia. Lampi on myös laulujoutsen ja harmaahaikaran ruokailualue. Viitasammakko kutee luhtarannoilla.

Ranta on laidunta lukuun ottamatta paju- tai koivuluhtaa. Vesirajassa kasvaa yleensä viiltosaraa ja kurjenjalkaa.

Kuva 15. Sulkujärven luontokohteet.

4.4.2018

2. Sulkujärven lähde

Pinta-ala: 0,01 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU)

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

Sulkujärven luoteisrannalla on ruosteenpunainen lähteikkö, jonka luontoarvo on kuitenkin selvästi heikentynyt. Rinteessä on kaksi lähteensilmää, joista johtaa noro rantaan. (Kokkonen 2006)

3. Viinakiven lähteikkö ja noro

Pinta-ala: 0, 1 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU), tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: Seudullisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu. Metsälaki 10 § (lähteiden, norojen välittömät lähiympäristöt sekä rehevät lehtolaidut).

Sulkujärven rantalaitumiin rajautuva kohde. Lähteikön ympärillä on lehtokasvillisuutta. Lehtokasvillisuus on kosteaa saniaisvaltaista, suuruohoista ja paikoin tuoretta. Puusto on kuusivaltaista ja varttuvaa. Kuusien joukossa on harmaaleppää ja haapaa. Lähteikkö on tihkukupintainen, mesotrofinen sekä luonteeltaan edustava kohde. Lähteestä alkaa noro, joka menee Sulkujärven rantalaitumen suuntaan.

4. Viinakiven noro

Pinta-ala: 0,01 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

Sulkujärven rantalaitumiin rajautuva kohde. Noro alkaa louhikosta, jonka alle purkaa pohjaita orsivesiä. Alkuosa norosta menee piilossa ja se suuntautuu Sulkujärven rantalaitumien suuntaan.

5. Sulkujärven rantalaitumet

Pinta-ala: 25,7 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Sekametsälaitumet (CR), sekapuuhaat (CR), sisävesien suursararantaniityt (EN), lähteiköt (VU)

Arvoluokka: Seudullisesti arvokas

Suojeluperuste: perinnebiotooppi ja Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

4.4.2018

Sulkujärven rantalaitumet on vaihteleva perinnebiotooppi (Vanhanen & Sieviläinen 2004), missä on kosteaa niittyä, suoniittyä ja hakamaista metsää. Rannassa on avointa laidunniittyä ja kauempana hakamaista metsälaidunta. Laitumella on lähteisyyttä. Kostealla rantaniityllä kasvaa mm. luhtasaraa, luhtavillaa, rönsyleinikkiä, rantanenättiä, savijäkkärää, vesitähteä ja ratamosarpiota. Perhosista on havaittu mm. karttaperhonen, mustatäplähiipijä, pursuhopeatäplä, auroraperhonen ja virnaperhonen. Laitumella on lähteikkö. (Kokkonen 2006)

6. Talvilampi

Pinta-ala: 1,6 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Viitasammakko (DIR)

Talvilammen rannalla on tulva-alainen kostea koivikko, joka on valtaosin ojittamaton. Koivikon kasvillisuutta luonnehtivat korpikastikka, raate, korpiorvokki, terttualpi, kurjenjalka ja metsäalvejuuri. Koivikko rajautuu rantaluhtaan. Kesällä 2006 kultarinta pesi koivikossa (Kokkonen 2006).

Rantaluhdalla vallitsevat raate ja karpalo, ja lisäksi kasvaa mm. vehkaa, suoputkea, myrkykeisoa, vaiveroa, luhtavillaa ja suohorsmaa. Talvilampeen johtaa kolme ojaa. Viitasammakko kutee tulvakoivikoissa ja luhdalla.

Talvilammen pohjoisranta on osoitettu metsälätkäkohteeksi (Suomen metsäkeskus 2018).

7. Sulkujärven eteläosan lehto

Pinta-ala: 0,01 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: Paikallisesti arvokas

Suojeluperuste:

Järven eteläpuolella on rinteessä pieni haapavaltainen lehto. Paikalla on myös koivuja ja katajia. Aluskasvillisuudessa vallitsevat lillukka ja metsäimarre. Lisäksi kasvaa harvinaista pussikämmekkää, metsäkurjenpolvea, karhunputkea, metsäkortetta, maitohorsmaa, metsäkastikkaa ja isotalvikkia. Lahopuuta on vähän. Entinen laidunmetsä. (Kokkonen 2006)

5.6.2 Roukkajanjärven alue

8. Talviniemen lehtipuulehto A

Pinta-ala: 0,3 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

4.4.2018

Talvilahden pohjoispuolella on harvennettu, tasaikäinen haapa-koivu -lehtometsikkö, joka on entistä laidunta. Rehevässä kasvillisuudessa vallitsevat lillukka ja metsäkurjenpolvi. Lisäksi kasvaa mm. harvinaisehkoa näsiää, sudenmarjaa, metsäkastikkaa, katajia, kieloa, karhunputkea, metsäimarretta, niittynätkelmää ja hiirenvirnaa. Lahopuuta on vähän. Metsikön läpi kulkevan sähkölinjan alla on myös näsiää. (Kokkonen 2006).

Kuva 16. Roukkajärven alueen luontokohteet. Kohteen 18. länsipuolella on jyrkänne, joka on metsälakikohte.

9. Talviniemen lehtipuulehto B

Pinta-ala: 0,1 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Pienialainen kulttuurivaikutteinen lehtipuulehto, jossa kasvaa mm. oravanmarjaa, metsäimarretta, sudenmarjaa, pohjanpunaherukkaa, metsäälvejuurta ja tuomia. Valtapuuna on harmaaleppä. (Kokkonen 2006)

10. Joutenvaaran liito-oravametsä

Pinta-ala: 3,9 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

4.4.2018

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Joutenvaaran etelärinteellä on vanhaa lehtomaisen kankaan liito-oravakuusikkoa. Kokkonen (2006) mainitsee, että papanoita oli useiden kuusien tyvellä. Metsässä on kosteampia, rahkasammalta ja korpi-imarretta kasvavia laikkuja. Itäosalla on kostean lehdon harmaalepikkoa ja kuusi-leppä -sekametsää. Rehevässä lepikossa kasvaa mm. mesiangervoa, vadelmaa, pohjanpunaherukkaa, huopaohdaketta ja tuomia. Osa lepistä on vanhoja. Ylempänä rinteessä kuusten joukossa kasvaa mäntyjä.

Kokkonen (2006) rajaamaa kohdetta on itäosalta hakattu.

11. Joutenniemen lehto A

Pinta-ala: 0,6 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Harmaaleppävaltainen lehtometsikkö, missä kasvaa lisäksi haapoja (Kokkonen 2006)

12. Joutenniemen lehto B

Pinta-ala: 0,6 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Talvilahden itäpuolella oleva Joutenniemen lehto on rehevä lehtohaavikko, jossa kasvaa käenkaalia, oravanmarjaa, nokkosta, pohjanpunaherukkaa, mustaherukkaa, sudenmarjaa, karhunputkea, metsäkortetta, palmusammalta, näsiää ja tulihiippoa. Lahoja haapoja on paljon. Kokkonen (2006)

13. Joutenniemen lehto C

Pinta-ala: 0,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Joutenniemellä oleva haapa-koivusekapuulehtometsikkö, missä puusto on melko tasaikäistä. Valtapuuston joukossa on myös vanhoja puita ja lahoppuuta. Rehevässä aluskasvillisuudessa vallitsevat lilukka ja metsäkastikka. Lisäksi kasvaa mm. metsäkurjenpolvea, karhunputkea, metsäruusua, pohjanpunaherukkaa ja sudenmarjaa. (Kokkonen 2006)

14. Pentikkälän lehto

Pinta-ala: 0,2 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

4.4.2018

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Roukkajanniemen pohjoispuolelle pellon keskellä oleva haapa-koivusekametsikkö (Kokkonen 2006). Vanhanen & Sieviläinen (2004) toteavat, että kohde on luonnon monimuotoisuuden kannalta merkittävä ympäristö.

15. Aaronsaaren metsikkö

Pinta-ala: 0,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Aaronsaarella on pellon keskellä melko tasaikäinen, harva lehtohaavikko. Rehevään aluskasvillisuuteen kuuluvat mm. mesiangervo, metsäkurjenpolvi, sudenmarja, kielo, metsäkastikka, huopaohdake, karhunputki, metsäkorte, metsäruusu, näsiä ja rantatädyke. (Kokkonen 2006)

16. Roukkajan lehto

Pinta-ala: 0,3 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Itärannalla on harvennettua, puustoltaan varttuvaa haapa-koivu -lehtoa. Lehdossa kasvaa runsaasti metsäruusua, useita näsiöitä, nuokkuhelimikkää, metsäkastikkaa, huopaohdaketta, metsäkurjenpolvea, mesiangervoa, maitohorsmaa, metsäimarretta, lillukkaa ja vadelmaa. Kokkonen (2006)

17. Lehmilahden lehto

Pinta-ala: 0,7 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Lehmilahden lehto on harmaaleppävaltainen kostea suurruoholehto. Aluskasvillisuudessa vallitsevat metsäkorte ja metsäimmarre, ja lisäksi kasvaa vadelmaa, mesiangervoa, käenkaalia, nokkosta, ojakellukkaa, karhunputkea, metsäälvejuurta, oravanmarjaa, rönsyleinikkiä, huopaohdaketta ja näsiää. Harvahkossa puustossa on vanhojen leppien lisäksi kuusia, koivuja ja tuomia. Kauempana rannasta on vähän vanhaa kangassekametsää, missä on joukossa katajia ja haapoja. Lahopuuta on vähän. Kokkonen (2006)

4.4.2018

18. Lehmilahden rantametsä ja luhta

Pinta-ala: 3,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: Sisämaan tulvametsät (EN), lähteiköt (VU), tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: seudullisesti arvokas

Suojeluperuste: Viitasammakko (DIR), liito-orava (DIR), Metsälaki 10 § (rehevät lehtolaikut), kasvillisuus

Lehmilahden rantametsä ja luhta-alue on luonnonarvoltaan monipuolinen alue, johon liittyy Ollilan lähde ja noro. Ollilan lähteen noro päättyy tulvakoivikkoon. Tulva-alaisen koivikossa kutee viitasammakko ja kuten myös lahden pohjukan pajuluhdan avovesikohdilla. Kutevia viitasammakoita tulvakoivikossa oli muutamia. Lahdenpohjukassa oli hieman enemmän. Lahdella on rehevä vesikasvillisuus. Kohteen länsipuolella on jyrkänne, joka on metsälakikohde.

Tulva-alaisessa koivikossa koivujen lisäksi kasvaa haapaa ja harmaaleppää. Kuivemmilla kohdilla ja rinteellä on järeää kuusta, joita liito-orava käyttää levähdyspaikkoina. Kasvillisuus on aukoista ja se on suurruohojen vallitsemia. Lisäksi koivikon reunaosalla on tuoretta lehtokasvillisuutta. Kohteen pohjoisosalla on myös haaparyhmä, josta todettiin merkkejä liito-oravasta. Seitsemän puun alta löytyi liito-oravan papanoita. Osa papanoista oli järeiden kuusien alla ja osa taasen haapojen alla. Papanapuut keskittyivät kohteen länsireunalle.

Kuva 17. Viitasammakon kutu tapahtuu Lehmilahden pohjukassa pajuluhdan avovesiaukoissa.

4.4.2018

Kuva 18. Viitasammakko kuteen myös tulva-alaisessa rantakoivikossa.

19. Ollilan lähde ja noro

Pinta-ala: 3,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR), Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (lähteiden, norojen välittömät lähiympäristöt sekä rehevät lehtolaikut)

Noron varressa kasvillisuus suuruoho- ja hiirenporrasvaltaista kosteaa lehtoa, missä kasvaa mm. nokkosta, metsäkortetta, korpiorvokkia, ojakellukkaa, lehväsammalia, palmusammalta ja harmaaleppiä. Lähteen vieressä kasvavan järeän haavan alta todettiin papanoita.

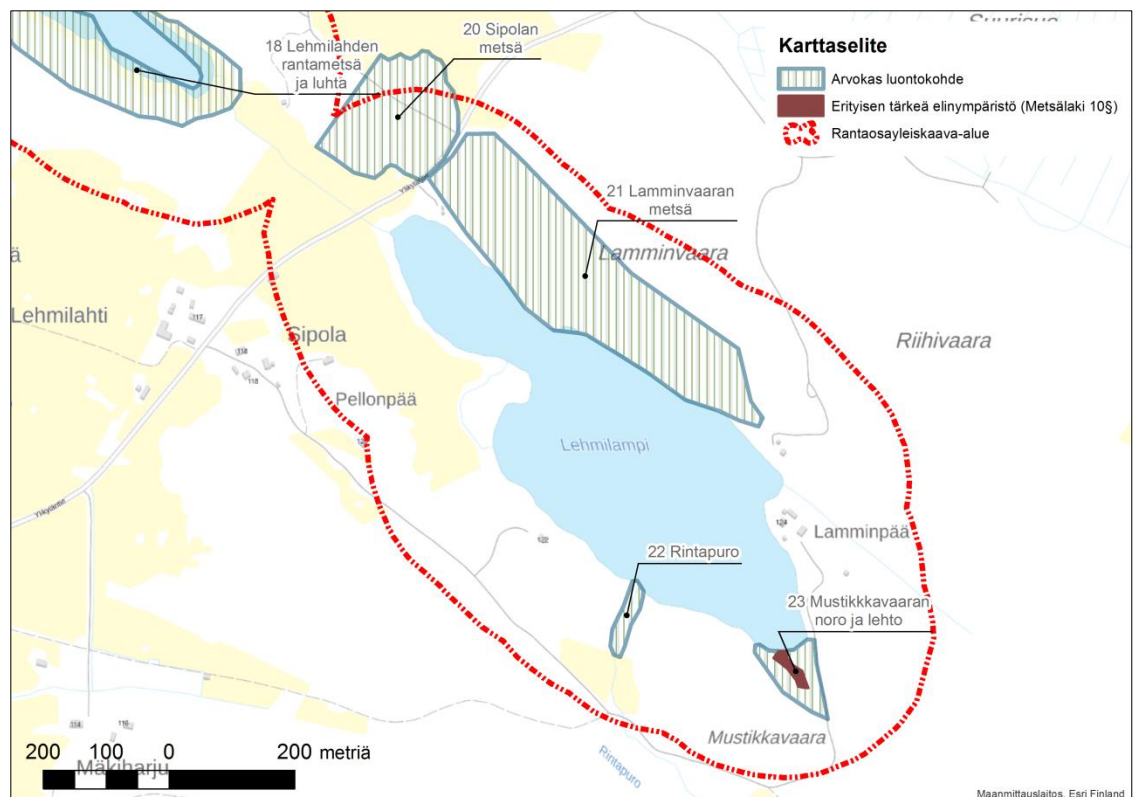
4.4.2018

Kuva 19. Ollilan lähteen noron varressa kasvaa hiirenporrasta.

5.6.3 Lehmilampi

Lehmilammen ympäristössä on neljä luontokohtetta.

Kuva 20. Lehmilammen luontokohteet.

4.4.2018

20. Sippolan metsä

Pinta-ala: 3,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Sippolan metsä sijoittuu Ylikyläntien länsipuolelle ja sen jakaa Roukkajantie. Metsä on sekapuustoinen, ikärakenteeltaan vaihtelevaa ja pääosin vanhaa. Paikoin kosteimmilla kohdilla kasvaa metsäkorte, metsäalvejuuri, huopaohdake, vadelma, metsäkurjenpolvi ja lehväsammalia. Eteläpuoli on laidun käytössä. Kasvillisuus on eteläosalla pääosin tuoretta kangasta ja ennen peltoa on kapeasti tuoretta lehtoa.

Merkkejä liito-oravasta todettiin vain Roukkajantie pohjoispuolelta, jossa papanoita oli kolmen järeän kuusen alla. Kokkonen (2006) havaitsi liito-oravan myös Roukkajantie eteläpuolelta.

21. Lamminvaaran metsä

Pinta-ala: 8,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Kangaskorvet (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR), viitasammakko (DIR), Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (lähteiden välittömät lähiympäristöt sekä rehevät lehtolaikut)

Lehmilammen pohjoisrannalla ja Lamminvaarassa etelärinteellä oleva metsäalue, missä vallitseva kasvillisuus varttuneen kuusikon osalla on lehtomaista ja tuoretta kangasta. Metsän pohjoisosalla on paikoin metsäkortekorpea ja useita lähteisiä tihkupintoja (Kokkonen 2006). Tihkupinnat erotuvat metsäkuvasta kosteampina ja rehevämminä laikkuina, jossa on lehväsammalia, okarahkasammalta, suokelttoa, rönsyleinikkiä, niittyhumalaa, sudenmarjaa, metsäkortetta, korpi-imarretta, korpiorvokkia ja pajuja. Rannassa rinne on hyvin jyrkkä, paikoin lähes jyrkänmäinen.

Viitasammakon kutupaikka on kapean rannan luhtaisella osalla. Rannalla on laavu, jonka vieressä on liito-oravan papanapuu. Lisäksi liito-orava papanapuita todettiin muutamia paikoin. Kohteella on myös alle 10 m korkea kalliojyrkäne ja kalliometsää.

22. Rintapuro

Pinta-ala: 1,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (purojen välittömät lähiympäristöt)

4.4.2018

Rintapuro tulee Viinakorvesta ja vähä ennen Lehmilampea pellon jälkeen on uomaltaan meandroiva, mutkitteleva. Puronvarressa kasvillisuus on suuruohovaltaista lehtipuulehtoa, jota reunustaa tuore lehtokasvillisuus. Valtalajina ovat mesiangervo, käenkaali, ojakellukka, nokkonen, oravanmarja ja metsäalvejuuri.

23. Mustikkavaaran noro ja lehto

Pinta-ala: 3,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU), kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

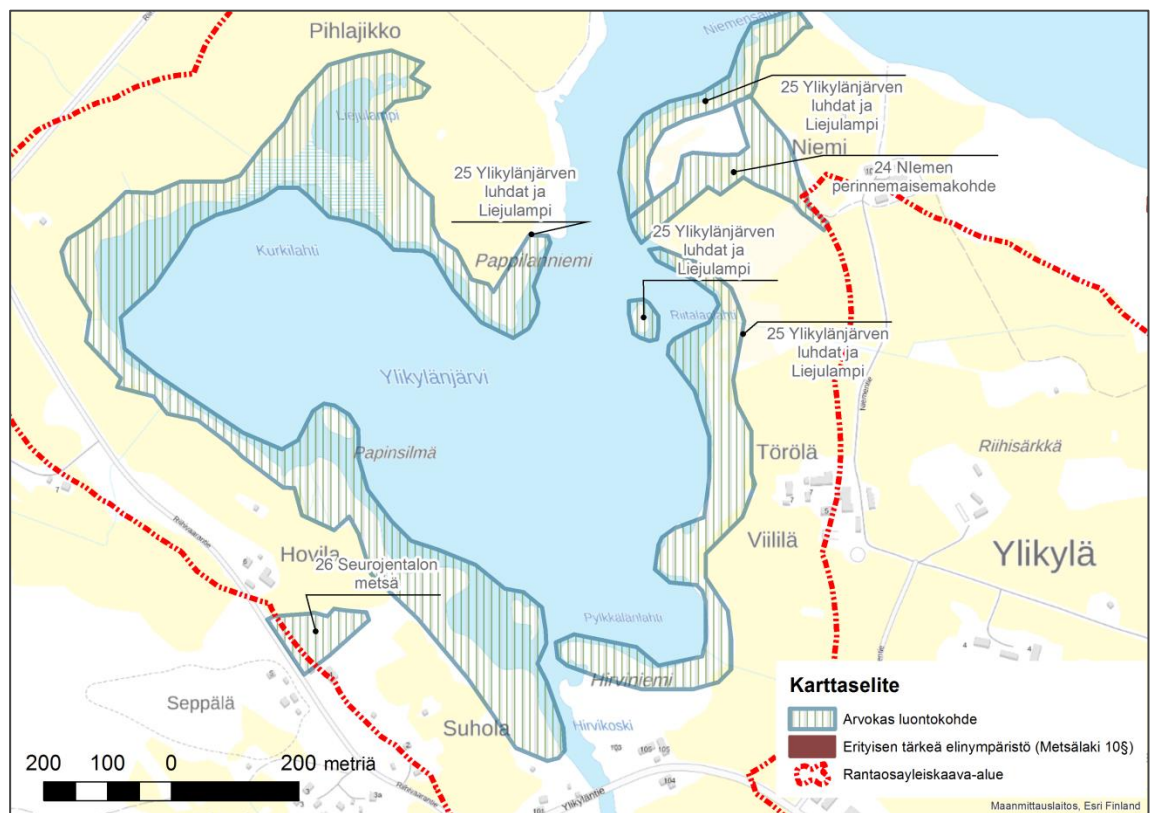
Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojele, Metsälaki 10 § (rehevät lehtolaikut, norojen välittömät lähiympäristöt)

Lehmilammen eteläosalla on alle 10 m korkea jyrkänne, jonka alla on hieman tuoretta lehtoa ja lehtomaisen kankaan varttunutta kuusisekametsää. Metsässä on haapoja ja lahoppua jonkun verran. Lähellä tietä on suuruohovaltainen lähteinen lehtolaikku, josta lähtee noro. Ennen lampea noro häviää maastoon.

5.6.4 Ylikylänjärven alue

Ylikylänjärven rannat ovat pääosin luhtaa ja linnustollisesti arvokasta ympäristöä.

Kuva 21. Ylikylänjärven alueen luontokohteet.

4.4.2018

24. Niemen talon perinnemaisemakohde

Pinta-ala: 2,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Sisävesien suursararantaniityt (EN)

Arvoluokka: Muut luonnonsuojellisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: maisema

Niemen talon länsipuolella on vanhaa metsälaidun ja niitty, missä nurmilauha, nurmitähkiö ja poimulehdet vallitsevat. Kallioisella kumpareella kasvaa mm. kevättaskuruohoa, kivikkoalvejuurta, sudenmarjaa ja näsiää. Alempana rinteessä kasvaa mm. tuoksusimaketta, nurmitarta, kalvassaraa ja silmälläpidettävää kyyhkyvahakasta. Rantaniityllä esiintyy säderusokkia. Kalliokumpareen toisella laidalla on vanhaa kuusikkoa jyrkässä rinteessä. Myös sen alus on osittain niittymäinen ja ollut siten laitumena. (Kokkonen 2006)

Vanhanen & Sieviläinen (2004) pitävät Niemen laidunalueita ja pohjoisrantaa sekä Ylikylänjärven itäpuolen rantaluhtaa perinnebiotoopeina.

25. Ylikylänjärven luhdet ja Liejulammi

Pinta-ala: 23,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: heinätavi (EN), jouhisorsa (EN) ja silkkiuikku (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: viitasammakko (DIR), Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu

Kurkilahdella ja Liejulammen ympäristössä sekä Pappilanniemen matalikolla levähtää ja ruokailee keväällä vesipääskyjä, joutsenia, kahlaajia kuten suokukko ja liro, sorsia ja hanhia. Samalla alueella pesivät kesällä 2006 mm. heinätavi, jouhisorsa, lapasorsa ja silkkiuikku (Kokkonen 2006).

Kurkilahden eteläosalla pellon vieressä on ruosteenpunainen lähde, jonka luonnontila on heikentynyt. Lähteessä kasvaa pikkulimaskaa, ja ympärillä mesiangervoa ja maitohorsmaa. Lähteestä virtaa noro rantaan. (Kokkonen 2006)

Alueen luhtarannoilla kutee viitasammakko.

26. Seurojentalon metsä

Pinta-ala: 0,7 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Seurojentalon pihaan rajautuvasta lehtomaisen kankaan varttuneesta kuusikosta todettiin neljän järeän kuusen alta papanoita. Kohteeseen liittyy pieni haapametsikkö.

4.4.2018

5.6.5 Lautiaisen alue

27. Kämpyllyssaari

Pinta-ala: 3,0 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR), saukko (DIR)

Kämpyllyssaarella on vanhaa lehtipuuvältaista sekametsää. Metsässä on vanhoja haapoja ja lahoppuuta muutenkin melko paljon. Aluskasvillisuutta leimaa kataja ja heinäisyys, joka viittaa siihen, että saarella on laidunnettu. Sienilajisto on arvokas ja monipuolinen. Harvinaisia tai harvinaisehkoja sieniä ovat kääpiölahorusokas, ryppylahorusokas, kalvashietalakki, tupasorakas ja kurttusahahelmta. Muita sieniä ovat mm. vaateliaahko vihervalmuska, hakahapero ja nädänrisakas. Saaren itärannalle on kasattu maata peratusta koskesta, ja siellä kasvaa vähäarvoisempaa nuorehkoa koivikkoa. (Koskinen 2006)

Sulkavan & Sulkavan (1996) mukaan saari kuuluu saukon elinpiiriin.

Kämpyllysaaren länsipuolella rannassa on lievästi harvennettua vanhaa sekametsää, mistä on havaittu liito-orava 2006 (Koskinen 2006). Papanoita löytyi kuusen tyveltä.

Kuva 22. Lautiaisen pohjoisosan luontokohteet.

4.4.2018

28. Suurkiven lehto

Pinta-ala: 0,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Kosteat keskiravinteiset lehdot (VU),
kosteat runsasravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (rehevät lehtolaikut)

Suurkiven lehto on suurruoholehto, johon liittyy tuoreen lehdon osia. Aluskasvillisuutta luonnehtivat metsäalvejuuri, mesiangervo, hiirenporras, nurmilauha, metsäkorte, metsäkastikka, oravanmarja, rönsyleinikki ja vadelma. Puusto on lehtipuuvaltainen. Ranta on luhtainen. Sijoittuu Mataraniemen rantakaava-alueelle.

29. Lahdenperän noro ja lähteikkö

Pinta-ala: 0,3 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU), ruohokorvet (VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu ja Metsälaki 10 § (Norojen välittömät lähiympäristöt)

Rinteeltä olevasta lähteiköstä lähtevä lähtein noro, jonka varressa on ruohokorpea, saniaiskorpea ja suurruoholehtoa. Uoma on luonnontilainen ja osittainen uoma on soistunut. Noron varressa puusto on eri-ikäistä, etupäässä kuusi-koivuvaltaista. Joukossa kasvaa harmaaleppää. Kasvistoon kuuluvat mm. kiiltopaju, metsäalvejuuri, hiirenporras, korpi-imarre, käenkaali, haprarakasammal, kurjenjalka ja huopaohdake. Sijoittuu Mataraniemen rantakaava-alueelle.

30. Lahdenperän noro ja lähde

Pinta-ala: 0,2 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU), ruohokorvet (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu ja Metsälaki 10 § (Norojen ja lähteiden välittömät lähiympäristöt)

Luonnontilainen noro alkaa hetteisestä lähteestä. Noron varressa puusto on osin varttunutta kuusikkoa. Uoma on paikoin soistunut ja noron lähellä on pieniä allikoita. Kasvillisuus on paikoin ruohokorpea. Kohde sijoittuu Mataraniemen rantakaava-alueelle.

31. Lahdenperän kallio

Pinta-ala: 0,2 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: himmihiippo (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

4.4.2018

Suojeluperuste: himmihiippo

Lahdenperän pohjoispuolella on pieni jyrkänne, jonka alapuolella kasvaa himmihiippo. Puusto on varttunutta kuusivaltaista, kuusien joukossa haapaa (Koskinen 2006). Jyrkänne on alle 10 m korkea. Sijoittuu Mataraniemen rantakaava-alueelle.

32. Koukkukallion lehto

Pinta-ala: 0,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojellisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Koukkukallion eteläpuolella on kulttuurivaikutteista harmaaleppälehto, joka on entistä laidunta. Paikalla kasvaa harvinaisehkoa näsiää, vadelmaa, metsäalvejuurta, käenkaalia, oravanmarjaa, metsäkurjenpolvea, pohjanpunaherukkaa, sudenmarjaa ja koristekasvikarkulaista jättipalsamia. Lahopuuta on jonkun verran. Metsän reunoilla kasvaa myös kuusia ja koivuja. (Koskinen 2006)

33. Ollilan korpi

Pinta-ala: 0,3 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: Ruohokorvet (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (rehevät ruohokorvet)

Pienilahden länsipuolella pellon vieressä on kaistale lähteistä korpea. Lähteisellä tihkupinnalla kasvaa lehväsamalia, okarahkasammalta, metsäkortetta, kaislasaraa, mesiangervoa, rönsyleinikkiä, hiirenporrasta ja korpi-imarretta. Sekapuusto on vanhaa tai harvennettua nuorempaa. Lahopuuta on jonkun verran. (Koskinen 2006)

34. Tuliniemen lahti

Pinta-ala: 7,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: heinätavi (EN), haapana (VU)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Viitasammakko (DIR), linnusto

Pienilahdessa on arvokas kosteikkolinnusto ja viitasammakoita. Lahdella pesi 2006 heinätavi ja luhtahuitti, haapana, sinisorsa ja tavi. Lisäksi siellä ruokaili isokoskeloita ja silkkiuikku. Rantapensaikoissa pesi useita ruokokerttusia. Leveällä rantaluhdalla kasvaa suursaroja, viitakastikkaa ja pajuja. Vesikasvistoon kuuluvat tylppälehtivita, kelluskeiholehti, uistinviita, ulpukka, suomenlumme ja palpakko. Syksyllä 2005 on kaivettu pelloilta syvä oja luhdan poikki. (Koskinen 2006)

Keväällä 2017 ei viitasammakosta tehty havaintoja.

4.4.2018

Kuva 23. *Lautiaisen keskiosan luontokohteet.*

35. Pienilahden rantametsä

Pinta-ala: 7,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (rehevät lehtolaidut)

Pienilahden länsirannalla on lähteistä lehtometsää ja korpea. Rannan suuntaisesti on useita lähteitä ja hetteikköjä. Rehevässä aluskasvillisuudessa kasvaa metsäkortetta, suokelttoa, mesiangervoa, korpi-imarretta, hiirenporrasta, lehvä- ja muita kosteita sammalia sekä paikoin kurjenjalkaa ja raatetta. Sekapuusto on nuorehkoa. Ylempänä rinteessä on harvennettua, vanhaa lehtosekametsää, jossa kasvaa mm. sudenmarjaa. Lahopuuta on alueella kohtalaisesti. Monipuoliseen sienilajistoon kuuluvat lepikkohapero, tomaattihapero, koivunletohapero, kääpiöseitikki ja rihmanuijakas sekä lisäksi mm. punarousku, kaunorisakas ja saniaishiippo. Haapamaapuulla kasvavat harvinaisehkot kennokääpä ja piispanhiippa. (Koskinen 2006)

36. Korpilahden puro

Pinta-ala: 0,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

4.4.2018

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (purojen välittömät lähiympäristöt)

Korpilahden puro on lähes luonnontilainen. Kivisen puron rehevässä ympäristössä kasvaa hiirenporrasta, korpi-imarretta, peltokortetta, mesiangervoa ja metsäkortetta. (Koskinen 2006)

37. Ruohoniemi

Pinta-ala: 18,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: Muut luonnonsuojelullisesti arvokkaat kohteet

Suojeluperuste: kasvillisuus

Ruohoniemessä on vanhaa, rehevää, lehtipuuvaltaista metsää. Metsä on todennäköisesti entistä laidunta. Alus on yleisesti ottaen melko kosteaa, mutta lähellä niemen kärkeä on katajikoista heinikkoa, jossa kasvaa runsaasti tuoksusimaketta. Vanhoja koivuja on paljon, mutta metsässä on yleisesti ottaen monipuolinen ikärakenne. Aluskasvillisuudessa kasvaa metsäkortetta, hiirenporrasta, mustikkaa, lillukkaa, metsäkurjenpolvea, rohtotädykettä, metsäalvejuurta, huopaohdaketta, oravanmarjaa, ahomansikkaa, metsäliekosammalta, ruusukesammalta ja valkolehdokkia ainakin kahdessa kohtaa. Kosteimmissa kohdissa kasvaa palmusammalta ja rönsyleinikkiä. Lahopuuta on jonkun verran. Sirittäjä pesi metsässä. (Koskinen 2006)

38. Veistolan metsä ja louhikko

Pinta-ala: 0,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (rehevät lehtolaikut ja vähätuottoisemmat louhikot, joiden ominaispiirre on harvahko puusto)

Veistolan pohjoispuolella on hakkuuaukean reunassa laaja louhikko. Louhikon alapuolella on vanhaa, rehevää lehtosekametsää, missä kasvaa hiirenporrasta, metsäalvejuurta, käenkaalia, metsäimarretta, oravanmarjaa ja mustikkaa. (Koskinen 2006)

4.4.2018

Kuva 24. Lautiaisaaren ympäristön luontokohteet.

39. Härköniemen metsä

Pinta-ala: 1,9 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Härköniemen metsä on kivinen ja louhikkoinen kuusikko, mistä todettiin merkkejä liito-oravasta. Lajin papanoita löydettiin yhden kuusen alta. Ympäristössä kasvoi koivua, raitaa ja harmaaleppää. Myös Koskinen (2006) oli tehnyt havaintoja lajista, mutta vain kahden puun alta kohteen eteläpuolelta. Havainnot viittaavat siihen, että laji käy ruokailemassa kuusikossa. Metsä ei todennäköisesti ole lajin lisääntymisaluutta.

40. Käkisärkän lähteikkö

Pinta-ala: 0,1 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyytit: Lähteiköt (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (Lähteiden välittömät lähiympäristöt)

Käkisärkän pohjoispuolella lähellä peltoa on lähteikkö. Pienten hetteisten lähteensilmien ympärillä kasvaa okarahkasammalta, lehväsamalia, kurjenjalkaa, metsäkortetta,

4.4.2018

peltokortetta, niittyhumalaa, hiirenporrasta ja rönsyleinikkiä. Puusto on harvennettua varttunutta kuusisekametsää. (Koskinen 2006)

41. Muusarinsuon noro

Pinta-ala: 0,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Lähteiköt (VU)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (Lähteiden ja norojen välittömät lähiympäristöt)

Vaaran rinteellä olevista kahdesta lähteestä alkaa kaksi luonnontilaista noroa, jotka myöhemmin yhtyvät ennen järveä. Norojen ympärillä kasvaa okarahkasammalta, lehvasammalia, korpi-imarretta, hiirenporrasta, harvinaisehkoa sinityvirisakasta, taigahaperoa, keltanupikoita ja vanhaa kuusikkoa (Koskinen 2006). Noron pohjoispuolella on ylhäällä rinteessä jyrkänne ja alhaalla metsäistä louhikkoa.

42. Muusarinsuon lehto

Pinta-ala: 0,6 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Tuoreet keskiravinteiset lehdot (VU) ja kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR), Vesilaki 2:11 § Eräiden vesiluontotyyppien suojelu, Metsälaki 10 § (Lähteiden ja norojen välittömät lähiympäristöt)

Muusarinsuon lehto on pohjavesivaikutteinen lehto, jossa todettiin kahden järeän kuusen ja yhden järeän haavan alta liito-oravan papanoita. Puusto on lehtipuuvaltaista. Lehdon läpi menee noro, joka osittain on piilonorona. Laitteella kasvaa järeitä yksittäisiä kuusia. Lehdossa kasvillisuus on suurruoholehtoa ja tuoretta lehtoa.

43. Murapohjan puro

Pinta-ala: 0,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: Kosteat keskiravinteiset lehdot (NT)

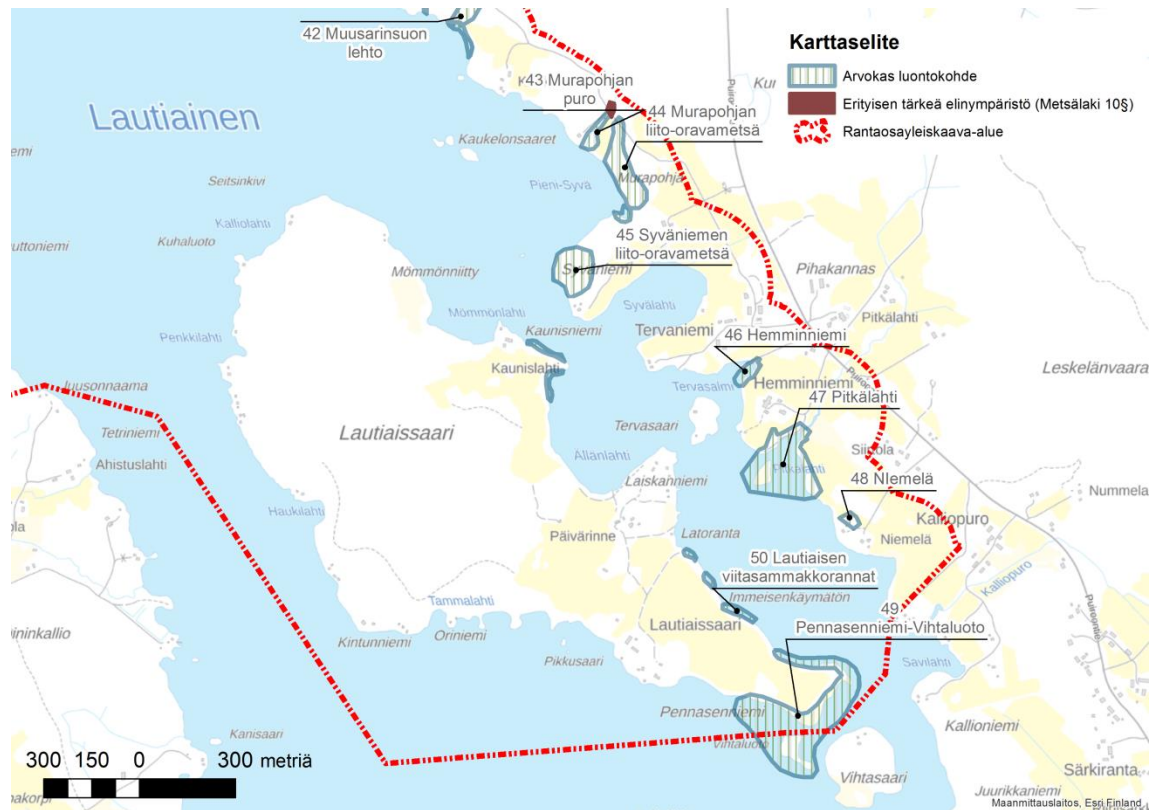
Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (purojen välittömät lähiympäristöt)

Luonnontilainen puron ympärillä on kosteaa lehtoa. Puuston on lehtisekametsää.

Aliskasvillisuutta leimaavat hiirenporras, isoalvejuuri, käenkaali, oravanmarja, korpi-imarre, metsäimarre, vadelma, nokkonen ja metsäkurjenpolvi (Koskinen 2006).

4.4.2018

Kuva 25. Lautiaisen eteläosan luontokohteet.

44. Murapohjan liito-oravametsä

Pinta-ala: 1,6 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyyppit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Murapohjan rantametsä on edustava liito-oravan elinympäristö. Kartoituksessa todettiin seitsemän papanapuuta. Pääosa papanapuista oli järeitä tai järeähköjä haapoja (5). Lisäksi papanoita löytyi kahden järeän kuusen alta.

Metsä on pääosin valoisaa eri-ikäistä lehtisekapuustoa. Valtalajit ovat haapa, koivu ja harmaaleppä. Paikoin kasvaa kuusia. Luonteenomaista puustolle on järeät haavat ja haaparyhmät. Rinteen yläosalla puusto muuttuu mäntyvaltaiseksi. Lahopuuta on alueella melko vähän. Kasvillisuus tuoretta ja lehtomaista kangasta, paikoin on tuoretta lehtoa.

4.4.2018

Kuva 26. Murapohjan liito-oravametsä.

45. Syväniemen liito-oravametsä

Pinta-ala: 1,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: Liito-orava (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Liito-orava (DIR)

Syväniemen lounaiskärjessä on liito-oravan asuttama varttuva kuusimäntysekametsä. Kartoituksessa havaittiin kahden järeän kuusen alta papanoita. Myös Koskinen (2006) oli havainnut samalta alueelta papanapuita. Kasvillisuus on lehtomaista, tuoretta ja paikoin kuivahkoa kangasta.

46. Hemminniemen ranta

Pinta-ala: 0,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: -

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Viitasammakko (DIR)

Hemmin- ja Tervaniemen välisen lahden etelärannalla on viitasammakon kutupaikka. Ranta on avoluhtaa. Rannalla pesii pensastasku. (Koskinen 2006).

4.4.2018

47. Pitkälähti

Pinta-ala: 3,7 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: haapana (VU)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Linnusto

Keskellä Pitkälähtea matalassa, puuttomassa saarella on arvokas pikkulokkiyhdyksunta. Kesällä 2006 paikalla pesi 29 pikkulokkiparia ja haapana. Neljä vesipääskyä ruokaili saarella. Lahdella pesii luultavasti myös lapasorsa. (Koskinen 2006).

Vuonna 1996 Pitkälähden lokkiyhdyksunnassa pesi kuusi pikkulokkiparia ja viisi naurulokkiparia (Sulkava ja Sulkava 1996).

48. Niemelän suo

Pinta-ala: 0,2 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit: -

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: Metsälaki 10 § (vähäpuustoiset jouto- ja kitumaan suot)

Pitkäniemen eteläpuolella peltojen keskellä on kurjenjalka-pullosara -valtainen avosuo. Lisäksi suolla kasvaa viitakastikkaa, okarahka- ja korpirahkasammalta. (Koskinen 2006).

49. Pennasenniemi-Vihtaluoto

Pinta-ala: 6,5 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit: naurulokki (VU), haapana (VU), silkkiuikku (NT)

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit:

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: linnusto, viitasammakko (DIR)

Pennasenniemen ja Vihtaluodon välissä on hyvin arvokas naurulokkiyhdyksunta (Kokkonen 2006). Kesällä 2006 saraikossa pesi 40 paria naurulokkia, kolme pikkulokkiparia, silkkiuikku, kolme taviparia ja kaksi haapanaparia. Lisäksi Vihtaluodossa pesi kalatiira. Lautiaissaaren Immeisenkäymättömän luhdalla pesi 2006 silkkiuikku, haapana, kolme taviparia ja mahdollisesti lapasorsa. (Koskinen 2006).

Pennasenniemen luhtarannat ovat viitasammakon lisääntymisaluetta. Koskinen (2006) havaitsi lajin kutemassa niemen luhtarannoilla. Kesällä 2017 viitasammakon kutu tapahtui niemen pohjoisrannalla.

50. Lautiaisen viitasammakkorannat

Pinta-ala: 0,4 ha

Uhanalaiset ja harvinaiset lajit:

Uhanalaiset ja silmälläpidettävät luontotyypit:

Arvoluokka: paikallisesti arvokas

Suojeluperuste: viitasammakko (DIR)

4.4.2018

Kohteeseen kuuluu kymmenen viitasammakon kuturantaa, jotka sijoittuvat Lautiaisen rannalle. Viitasammakon kutupaikat ovat Muusarinvaaran rannalla (neljä kutualuetta), Pieni-Syvän pohjukka, Kaunislahti, Kaunisniemi, Latoranta, Immeisenkäymätön ja Pennasenniemi.

Lisäksi Lautiaisen länsipuolella Kallion talon itäpuolella on aivan kaava-alueen rajalla metsälakikohde (puro).

6 Yhteenveto

Nurmeksen kaupunki on laatimassa rantaosayleiskaavaa Ylikylänjärven, Roukkajanjärven, Lehmilammen ja Sulkujärven ranta-alueille ja pääosalle Lautiaisen ranta-alueista. Nurmeksen kunnan osayleiskaavaa varten laadittiin vuonna 2006 luontoselvitys (Kokkonen 2006), joka kattoi rantaosayleiskaava-alueen. Koska selvitys alkoi olla vanha ja kaavatyötä varten luontoselvitys jouduttiin päivittämään.

Päivityksessä koottiin selvitykseen uusin luontoaineisto. Mastossa tarkistettiin tiedossa olevat luontokohteet ja luontokohteiden aluerajauksia täsmennettiin. Maastotyössä keskityttiin uhanalaisiin luontotyypeihin, noroihin, lähteisiin, liito-orava- ja viitasammakkokohteisiin. Selvitystyöstä vastasi FM (biologi) Jari Kärkkäinen FCG Suunnittelu ja Tekniikka Oy:n Kuopion toimistosta.

Sulkujärven, Roukkajanjärven ja Ylikylänjärven vesistöille on ominaista tulvaherkät ja matalat luhtarannat. Näiden vesistöjen rantojen rakennettavuus on heikkoa ja lähes kaikki rakennuskelpoiset rannat on rakennettu. Lehmilampea leimaa pohjoisrannan Lamminvaaran kalliometsä ja etelärannalla suurelta osin luhtaisuus ja Mustikkavaaran kallioid. Lautiaisen rannat ovat pääosin kangasrantaa, mutta matala luhtaista rantaa on laajasti Lahdenperän ja Korpilahden rannoilla sekä Lautiaissaaren kaakkoisrannalla.

Kaava-alueelle sijoittuu Ylikylänjärvi, Kurkilahti maakunnallisesti arvokas lintukohde (Maalikohde). Luontokohteita kaava-alueella on 50 kpl. Kaava-alueen luontokohteille on ominaista vanhat laidunmetsät, laajat luhtaiset rantaluhdat, liito-oravametsät, useat norot ja viitasammakon kulualueet. Arvokkaimmat luontokohteet keskittyvät Sulkujärven, Roukkajanjärven ja Ylikylänjärven ympäristöön. Lautiaisen rannoilla on useita liito-oravakohteita.

4.4.2018

7 Lähteet

Eurola, S., Huttunen, A., Kaakinen, E., Kukko-Oja, K., Saari, V. & Salonen, V. 2015: SATA suotyyppiä, opas suokasvillisuuden tuntemiseen. Oulanka Reports.

Grönlund, A., Lehtelä, M., Luotonen, H. & Hakalisto, S. 1998: Pohjois-Karjalan perinnemaisemat. Alueelliset ympäristöjulkaisut 61. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Joensuu.

Kejonen, A. 2006a: Nurmeksen kartta-alueen maaperä Lehti 4321 10. Geologian tutkimuskeskus.

Kejonen, A. 2006b: Porokylän kartta-alueen maaperä Lehti 4321 11. Geologian tutkimuskeskus.

Kokkonen, K. 2006: Nurmeksen keskinen osa-alue 1, järvien ja suurten lampien rantojen luontoselvitys. Nurmeksen kaupunki.

Kontkanen, H., Lehtoranta, H., Sorvari, V.-M., Pirinen, M., Pönkkä, H., Varis, J. ja Hölttä, H. 2014: Pohjois-Karjalan maakunnallisesti tärkeät lintualueet. Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys ry.

Liukko, U.-M., Henttonen, H., Hanski, I. K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E.-M. & Pitkänen, J. 2016: Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus.

Luukkonen, E. 2005: Nurmeksen kartta-alueen kallioperä Lehti 4321. Geologian tutkimuskeskus.

Lyytikäinen, A. & Laitinen, T. 2014: Valtakunnallisesti arvokkaiden maaseudun kulttuurimaisemien ja maisemanähtävyyksien nykytila Pohjois-Karjalassa. Pohjois-Karjalan ELY-keskus.

Maisema-alue työryhmän mietintö 1993: Arvokkaat maisema-alueet. Maisema-alue työryhmän mietintö II. Ympäristöministeriö, Helsinki.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Rassi, P., Hyvärinen, E., Juslén, A. & Mannerkoski, I. (toim.) 2010: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2010. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus

Raunio, A., Schulman, A. ja Kontula, T. (toim.) 2008: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus – Osa 1. Tulokset ja arvioinnin perusteet ja Osa 2 Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristö 8.

Sulkava, A. ja Sulkava, P. 1996: Lautiaisen, Nurmესjärven ja Pielisen pohjoisosan ranta-alueiden maisema- ja luontoselvitys. Nurmекsen kaupunki.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristöopas 109.

4.4.2018

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö ja Suomen ympäristökeskus.

Toivonen, H. & Leivo, A. 2001: Kasvillisuuskartoituksessa käytettävä kasvillisuus- ja kasvupaikkaluokitus. Kokeiluversio. Metsähallituksen luonnonsuojelujulkaisuja. Sarja A No 14.

Vanhanen, H. & Sieviläinen, M. 2004: Maatalousympäristön luonnon monimuotoisuuden yleissuunnitelma Rasimäki, Ylä-Valtimo, Ylikylä ja Karhunpää. Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen monisteita 39. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus, Joensuu.